

AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

I. Informacje podstawowe i przebieg pracy zawodowej

I.1. Dane personalne

Imię i nazwisko: Dariusz Zając
Data i miejsce urodzenia: 15 lipca 1972 rok, Rzeszów

I.2. Przebieg edukacji

- 1991 – Absolwent I Liceum Ogólnokształcącego im. ks. Stanisława Konarskiego w Rzeszowie.
- 1991-1996 – Studia na Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, specjalność: ekonomika produkcji rolniczej.
- 1996 – Dyplom ukończenia studiów wyższych magisterskich na kierunku ekonomia na Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie (25.06.1996). Praca magisterska wykonana w Katedrze Ekonomii pt. *„Poziom i struktura produkcji rolniczej w gospodarstwach indywidualnych gminy Krasne”*. Promotor pracy magisterskiej: prof. dr hab. Adam Czudec.
- 1998-1999 – Kurs Przygotowania Pedagogicznego na Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie.
- 2003 – Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii nadany uchwałą Rady Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 25 marca 2003 roku. Rozprawa doktorska pt. *„Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim”*. Promotor w przewodzie doktorskim: prof. dr hab. Adam Czudec. Recenzenci w przewodzie doktorskim: prof. dr hab. Janina Sawicka, prof. dr hab. Wiesław Musiał.

I.3. Zatrudnienie

- od 1 września 1996 roku – Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Polityki Gospodarczej. Stanowisko: adiunkt, starszy wykładowca.
- od 1 października 1998 roku do 30 września 2004 roku – Niepubliczna Szkoła Biznesu w Przemysłu, Rzeszowie i Tarnowie. Stanowisko: wykładowca.
- od 1 października 2004 roku – Podkarpacka Szkoła Wyższa im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle. Stanowisko: wykładowca.

II. Wskazanie osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

II.1. Charakterystyka osiągnięcia naukowego

Moim największym osiągnięciem naukowym – w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.) – jest rozprawa habilitacyjna pt. „*Znaczenie pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich*”. Podstawą tej rozprawy są badania naukowe przeprowadzone przeze mnie w ramach realizacji projektu habilitacyjnego nr N N114 191240 finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie, którego byłem kierownikiem. Praca ta jest uwieńczeniem moich zainteresowań naukowych problematyką pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w kontekście wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Celem głównym badań była ocena znaczenia pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich, przy uwzględnieniu lokalizacji w przestrzeni oraz cech środowiska lokalnego (gminy), w którym funkcjonują gospodarstwa rolne z działalnością pozarolniczą.

Celowi głównemu badań podporządkowane zostały cele szczegółowe (zadania badawcze) sprowadzające się do:

- ustalenia, co skłania rolników do podejmowania działalności pozarolniczej i jaka jest to działalność, a także czy rolnicy (oprócz gospodarstwa rolnego i działalności pozarolniczej) angażują się jeszcze w inny rodzaj działalności, będący przejawem wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich np. wytwarzanie produktów regionalnych i tradycyjnych, sprzedaż bezpośrednia, ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu itd.
- zbadania związku pomiędzy działalnością pozarolniczą a gospodarstwem rolnym i obszarami wiejskimi oraz ustalenia wpływu działalności pozarolniczej na gospodarowanie w rolnictwie i na obszary wiejskie w kontekście możliwości ich wielofunkcyjnego rozwoju.
- identyfikacji i oceny korzyści (efektów), uzyskiwanych z prowadzenia działalności pozarolniczej, zarówno dla gospodarstwa rolnego i rodziny rolniczej, jak też dla obszarów wiejskich.
- identyfikacji i oceny czynników sprzyjających oraz ograniczających podejmowanie i prowadzenie działalności pozarolniczej, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (w tym przede wszystkim lokalnych).
- ustalenia zakresu, skali, kierunków i dynamiki zmian, jakie nastąpiły w gospodarstwach rolnych i w działalności pozarolniczej rolników po przystąpieniu Polski do UE, a także zamierzeń rolników na najbliższą przyszłość odnośnie gospodarstwa rolnego i działalności pozarolniczej w kontekście wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.
- ustalenia, czy badane zjawiska i procesy są zróżnicowane w zależności od lokalizacji w przestrzeni oraz cech środowiska lokalnego (gminy), w jakim funkcjonują gospodarstwa rolne z działalnością pozarolniczą?

Poza tym badania miały umożliwić także realizację celów praktycznych obejmujących:

- wskazanie rolnikom i rodzinom rolniczym, z jednej strony możliwości poprawy ich sytuacji materialnej, a z drugiej strony szansy pełniejszego wykorzystania

posiadanych zasobów czynników wytwórczych (w tym zwłaszcza zasobów pracy), w wyniku podjęcia i prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej;

- wskazanie instrumentów dla polityki regionalnej i lokalnej odnoszącej się do wsi i rolnictwa, które powinny dynamizować i odpowiednio ukierunkowywać rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej rolników, w tym również takich, które będą uwzględniać lokalizację w przestrzeni oraz cechy środowiska lokalnego.

Przedmiotem badań była zatem pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona przez rolników oraz zależności występujące pomiędzy nią a rolnictwem i obszarami wiejskimi w kontekście ich wielofunkcyjności, przy uwzględnieniu kryterium lokalizacji w przestrzeni oraz cech środowiska lokalnego (gminy), w jakim funkcjonują gospodarstwa rolne z działalnością pozarolniczą.

Podjęcie tego rodzaju badań było uzasadnione z uwagi na to, iż:

- pozarolnicza działalność gospodarcza, w tym także działalność rolników, jest ważna dla obszarów wiejskich z punktu widzenia możliwości ich dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem zarówno poziom, jak i dynamika tego rozwoju w coraz mniejszym stopniu są wyznaczane przez rolnictwo, a coraz bardziej przez działalność pozarolniczą;
- po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej zmianie uległy warunki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w tym także działalności rolników, a jej społeczno-gospodarcze znaczenie jest coraz bardziej dostrzegane w polityce wobec wsi i rolnictwa, zarówno na szczeblu krajowym, jak i Unii Europejskiej;
- pozarolnicza działalność gospodarcza rolników oraz zależności występujące między nią a rolnictwem i obszarami wiejskimi, zwłaszcza w kontekście ich wielofunkcyjności są zagadnieniem wciąż względnie mało rozpoznany. W związku z tym takie badania posiadają istotny walor poznawczy i praktyczny, bowiem ich wyniki mogą być wykorzystane w kreowaniu polityki wobec wsi i rolnictwa;
- nowym podejściem jest badanie tych zagadnień w zależności od lokalizacji w przestrzeni oraz cech środowiska lokalnego (gminy), w jakim funkcjonują gospodarstwa rolne z działalnością pozarolniczą.

Rozprawa ma ważne znaczenie poznawcze w dziedzinie ekonomii rolnictwa i obszarów wiejskich, w tym także pozarolniczej działalności gospodarczej. Rolnictwo i działalność pozarolnicza są bowiem ściśle i trwale powiązane z obszarami wiejskimi, przy czym funkcjonują niejako obok siebie (równolegle), ale z natury rzeczy zachodzą między nimi różnego rodzaju zależności. Dobrym przykładem jest tu właśnie pozarolnicza działalność gospodarcza rolników oraz ich rodzin, która odgrywa istotną rolę społeczno-ekonomiczną na obszarach wiejskich. Ekonomiczne znaczenie tej działalności polega głównie na tym, że sprzyja ona poprawie wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego, zwłaszcza pracy, zmniejszając tym samym bezrobocie ukryte oraz polepsza sytuację materialną ludności rolniczej poprzez wzrost dochodów. Społeczne znaczenie tej działalności przejawia się natomiast przede wszystkim w poprawie warunków i jakości życia rodzin rolniczych. Stąd też istotne i uzasadnione są badania różnych zjawisk i problemów związanych z pozarolniczą działalnością gospodarczą rolników, prowadzące do dokładniejszego ich rozpoznania i zrozumienia, a w konsekwencji także do wskazania ewentualnych możliwości ich rozwiązania.

Istotne znaczenie rozprawy wynika także z analizy podjętej problematyki w zależności od lokalizacji w przestrzeni oraz cech środowiska lokalnego (gminy), w jakim funkcjonują gospodarstwa rolne z działalnością pozarolniczą. Pozwoliło to bowiem poznać uwarunkowania, mechanizmy oraz tendencje rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w różnych, zasadniczo odmiennych typach obszarów wiejskich.

Jako nową wartość rozprawy należy podkreślić wieloaspektową ocenę znaczenia cech społecznych i gospodarczych środowiska lokalnego (w nawiązaniu do teorii lokalizacji i koncepcji zrównoważonego rozwoju) w podejmowaniu przez rolników pozarolniczej działalności gospodarczej, a tym samym w kształtowaniu procesów wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich.

Rozprawa ma również duże znaczenie dla praktyki gospodarczej poprzez realizację celów praktycznych badań. Chodzi bowiem o to, że rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej rolników jest procesem bardzo pożądanym, ale jednak przebiega zbyt wolno, w związku z czym należy dokładać wszelkich starań, aby go przyspieszać.

Niezbędne do zrealizowania celów rozprawy badania empiryczne przeprowadziłem na terenie południowo-wschodniej Polski. Badania ankietowe, które przeprowadziłem w latach 2011-2012 (tj. wywiad z kwestionariuszem wśród rolników, czyli właścicieli indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą) miały charakter badań częściowych – reprezentatywnych (dobór celowo – losowy). Jednostką próby były indywidualne gospodarstwa rolne z pozarolniczą działalnością gospodarczą, z terenu południowo-wschodniej Polski, tj. z trzech województw: świętokrzyskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Badania ankietowe przeprowadziłem we wszystkich indywidualnych gospodarstwach rolnych uczestniczących w Polskim FADN, których właściciele prowadzą dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą w regionie objętym badaniami. We współpracy z IERiGŻ-PIB w Warszawie do badań wytypowano 242 jednostki. Po przeprowadzonych badaniach okazało się jednak, iż część rolników nie udzieliła kompletnych odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu wywiadu, w związku z czym po dokonaniu weryfikacji zgromadzonego materiału empirycznego ostatecznie do dalszej analizy przyjęto 180 ankiet – wypowiedzi respondentów (wywiad z kwestionariuszem wśród rolników), a pozostałe odrzucono ze względu na niekompletność. Wobec tego postanowiono dokonać dodatkowego doboru gospodarstw rolnych do badań (poza obserwacją FADN), przy czym miał on charakter doboru celowo – losowego. Kryterium doboru celowego był fakt, że w indywidualnym gospodarstwie rolnym jest prowadzona pozarolnicza działalność gospodarcza oraz to, że jednostki te znajdują się na terenie tych samych gmin, co gospodarstwa rolne będące pod obserwacją FADN, których właściciele nie udzielili kompletnych odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu wywiadu. Następnie wykorzystując metodę wyboru losowego w każdej takiej gminie wylosowano po 2 gospodarstwa rolne do badań. Dodać należy, iż dotyczyło to 15 gmin i w każdej z nich przeprowadzono dodatkowe badania w 2 losowo wybranych gospodarstwach, czyli razem daje to 30 jednostek. Zatem łącznie do dalszej analizy ostatecznie przyjęto 210 ankiet – wypowiedzi respondentów (wywiad z kwestionariuszem wśród rolników). Podkreślić zatem należy, że próbę badawczą stanowią badane gospodarstwa rolne, czyli takie indywidualne gospodarstwa rolne z pozarolniczą działalnością gospodarczą w badanym regionie (razem 210 jednostek, w tym 180 uczestniczących w Polskim FADN i 30 będących poza obserwacją FADN, znajdujących się na terenie 123 gmin), w których z powodzeniem przeprowadzono wywiad z kwestionariuszem wśród ich właścicieli i na tej podstawie uzyskano rzetelny, wiarygodny i wyczerpujący materiał empiryczny.

Materiał empiryczny rozprawy stanowią informacje i dane pierwotne oraz wtórne. Pierwotny materiał empiryczny stanowią wyniki badań, które uzyskałem w drodze wywiadu z kwestionariuszem, przeprowadzonego z rolnikami, tj. właścicielami badanych gospodarstw rolnych. Natomiast informacje i dane wtórne stanowiące uzupełnienie pierwotnych, uzyskałem w drodze badań pośrednich, wykorzystując metodę statystyki gospodarczej i powszechnej. Korzystałem przy tym przede wszystkim z informacji i danych pochodzących z IERiGŻ-PIB w Warszawie (dotyczą one indywidualnych gospodarstw rolnych z pozarolniczą działalnością gospodarczą uczestniczących w Polskim FADN w Polsce i w badanym

regionie), GUS w Warszawie (w tym z Banku Danych Lokalnych oraz z Powszechnego Spisu Rolnego 2010), Urzędów Statystycznych w Kielcach, Krakowie i Rzeszowie oraz z urzędów 123 gmin objętych badaniami, czyli takich, w których znajdują się badane gospodarstwa rolne.

W oparciu o studia literatury przedmiotu, a także z uwagi na realizację celów badań oraz weryfikację postawionych hipotez, badane gospodarstwa rolne podzieliłem ze względu na dwa kryteria, tj. w zależności od lokalizacji w przestrzeni względem miast oraz w zależności od cech środowiska przyrodniczego gminy, w jakiej funkcjonują, na cztery grupy, reprezentujące cztery odmienne typy obszarów wiejskich, tj.: sąsiadujące z większymi miastami (o liczbie ludności powyżej 25 tys.), oddalone od większych miast i sąsiadujące z małymi miastami (o liczbie ludności 10-25 tys.), oddalone od większych i małych miast (obszary wiejskie gmin miejsko-wiejskich oraz gminy wiejskie, które nie posiadają granicy administracyjnej z takimi miastami) oraz cenne przyrodniczo (czyli takie, w których obszary prawnie chronione stanowią powyżej 80% powierzchni ogólnej).

Dodatkowo zastosowałem także podział badanych gospodarstw rolnych na trzy grupy, w zależności od znaczenia gospodarstwa rolnego i pozarolniczej działalności gospodarczej rolników dla utrzymania ich rodziny, tj.: jednostki, w których głównym źródłem utrzymania rodziny jest gospodarstwo rolne, jednostki, w których głównym źródłem utrzymania rodziny jest pozarolnicza działalność gospodarcza oraz jednostki, w których nie ma głównego źródła utrzymania rodziny. Taki podział gospodarstw przyjąłem uznając, że na procesy zachodzące w pozarolniczej działalności gospodarczej rolników, oprócz uwarunkowań egzogenicznych o charakterze lokalnym, ważny wpływ wywiera również wielkość dochodów uzyskiwanych z gospodarstwa rolnego i z działalności pozarolniczej oraz ich znaczenie dla utrzymania rodziny rolników.

Przeprowadzone rozważania teoretyczne i analiza zgromadzonego materiału empirycznego w rozprawie potwierdziły zasadność przyjętych przeze mnie celów badań oraz postawionych hipotez badawczych.

Badania wykazały, że prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej przez rolników sprzyja realizacji funkcji rolnictwa związanej z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu, wpisując się tym samym w koncepcję rolnictwa wielofunkcyjnego. Z kolei lokalizacja w przestrzeni oraz cechy środowiska lokalnego (gminy), w jakim funkcjonują badane gospodarstwa rolne, wywierają wpływ na formę i rodzaj podejmowanej i prowadzonej przez rolników działalności pozarolniczej oraz na jej znaczenie dla utrzymania rodziny rolniczej, a także na decyzje rolników odnośnie gospodarowania w rolnictwie.

Na podstawie przeprowadzonych badań należy stwierdzić, iż powiązania i wzajemne relacje między pozarolniczą działalnością gospodarczą prowadzoną przez rolników a rodziną rolniczą, gospodarstwem domowym i rolnym oraz obszarami wiejskimi, polegają przede wszystkim na tym, że najpierw rolnicy wykorzystują wszelkie zasoby potrzebne do uruchomienia działalności pozarolniczej, a następnie działalność ta w wyniku rozwoju dostarcza różnorodnych korzyści, w tym przede wszystkim dla gospodarstwa domowego i rodziny rolniczej, ale również dla gospodarstwa rolnego oraz dla obszarów wiejskich.

W rozprawie wyodrębniłem autorskie modele gospodarstw rolnych w odniesieniu do ich wielofunkcyjności oraz znaczenia gospodarstwa rolnego i działalności pozarolniczej dla utrzymania rodziny, które mogą być przydatne w kreowaniu skutecznych instrumentów oddziaływania na wielofunkcyjny rozwój wsi i rolnictwa w ramach polityki regionalnej, a zwłaszcza lokalnej realizowanej przez samorządy gmin. Dodać należy, że wielofunkcyjność badanych gospodarstw rolnych oraz znaczenie gospodarstwa rolnego i działalności pozarolniczej dla utrzymania rodziny rolniczej, są konsekwencją i zależą od lokalizacji w przestrzeni oraz cech środowiska lokalnego (gminy), w którym te jednostki funkcjonują.

Na obszarach wiejskich podmiejskich pozarolnicza działalność gospodarcza rolników nie wymaga wsparcia, z uwagi na dogodne warunki jej funkcjonowania i rozwoju, ale wręcz odwrotnie należy poważnie rozważyć możliwość szczególnego wsparcia dla rolnictwa, przede wszystkim po to, aby zachować wiejskość tych terenów. Na obszarach wiejskich oddalonych od miast, rozwój wielofunkcyjny raczej nie jest możliwy do zrealizowania, przynajmniej w krótkim okresie i bez wsparcia zewnętrznego, przede wszystkim z uwagi na występujące w tym zakresie różnorodne bariery. Dlatego też trzeba poszukiwać innych możliwości (ścieżek, strategii) rozwoju tych obszarów. Jedną z takich możliwości jest wspieranie rozwoju towarowego (konkurencyjnego) rolnictwa, co może się przyczynić do wzrostu dochodów rolników oraz ich rodzin, a z czasem także do rozwoju szeroko rozumianej infrastruktury oraz innych potrzebnych wówczas form pozarolniczej działalności gospodarczej, co z kolei będzie przejawem wielofunkcyjnego rozwoju tych terenów. Priorytetem dla obszarów wiejskich cennych przyrodniczo powinna być przede wszystkim z jednej strony ochrona środowiska przyrodniczego, krajobrazu, różnorodności biologicznej, dziedzictwa kulturowego itp., a z drugiej strony rozwój wszelkiej możliwej, szeroko rozumianej infrastruktury, która by dodatkowo przyciągała turystów oraz ułatwiała ich przyjęcie, obsługę i zaspokojenie potrzeb.

Przeprowadzone badania wykazały zatem, że lokalizacja w przestrzeni oraz cechy środowiska lokalnego (gminy), w którym funkcjonują badane gospodarstwa rolne, stanowią bardzo ważne determinanty wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, w tym także pozarolniczej działalności gospodarczej rolników. Dlatego też to one przede wszystkim powinny być uwzględniane przy kreowaniu polityki regionalnej, a zwłaszcza lokalnej realizowanej przez samorządy gmin (dotyczącej rozwoju wsi i rolnictwa) oraz przy wyznaczaniu zarówno jej kierunków, jak i instrumentów, prowadząc tym samym do wzrostu jej efektywności, poprzez wykorzystanie już istniejących endogenicznych uwarunkowań, które temu sprzyjają.

W związku z tym w rozprawie zaproponowałem wdrożenie i realizację przynajmniej trzech różnych pakietów rozwoju obszarów wiejskich, uwzględniających znaczenie rolnictwa i pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w tym zakresie, tj.: *pakiet podmiejski* – odnoszący się do obszarów wiejskich sąsiadujących z większymi oraz z małymi miastami, *pakiet towarowe (konkurencyjne) rolnictwo i rozwój wielofunkcyjny wsi* – odnoszący się do obszarów wiejskich oddalonych od miast oraz *pakiet ochrona środowiska przyrodniczego i turystyka* – odnoszący się do obszarów wiejskich cennych przyrodniczo.

Wydzielone pakiety rozwoju obszarów wiejskich, charakteryzujących się odmienną lokalizacją w przestrzeni względem miast oraz odmiennymi cechami, mogą służyć jako przykład poszukiwania sposobów optymalizowania działań prorozwojowych, zmierzających do poprawy ich skuteczności oraz do wzrostu efektywności wydatkowanych środków publicznych (zarówno krajowych, jak i pochodzących z Unii Europejskiej). Dodać należy, że w gruncie rzeczy, pakiety te dotyczą podobnych działań, ale różni je zasadniczo główny kierunek czy też nacisk położony na wybrane konkretne aspekty. Poza tym są one zbieżne i ściśle związane z funkcjami realizowanymi przez rolnictwo (funkcje zielone, błękitne, żółte i białe). Stąd też ich wdrażanie i realizacja w praktyce nie powinny przysparzać większych trudności i stanowić poważnego problemu, a możliwe, że w niedalekiej przyszłości pozwoliłoby to uzyskać konkretne, wymierne efekty oraz ewentualnie stworzyć i wypracować nowe, istotne rozwiązania w tym zakresie.

Wyniki badań i przeprowadzone w rozprawie rozważania skłaniają do wniosku, iż rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi, w tym także działalności rolników i ich rodzin, w koegzystencji z rolnictwem oraz z poszanowaniem przyrody, pozytywnie zmienia obszary wiejskie, nie tylko poprawiając jakość i warunki życia mieszkańców, ale także zachowując ich żywotność, co jest niezmiernie ważne z punktu widzenia koncepcji wielofunkcyjnego oraz zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

II.2. Oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze stanowiące uzupełnienie osiągnięcia naukowego (kserokopie publikacji)

Z problematyką pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w kontekście wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich związane są jeszcze inne moje oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze, przy czym do tych, które stanowią uzupełnienie osiągnięcia naukowego należą następujące:

1. Zając D., 2009, *Korzyści i bariery współpracy rolników-przedsiębiorców z otoczeniem instytucjonalnym*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, nr 3 (320), Warszawa, s. 50-64.
2. Zając D., 2009, *Zmiany w gospodarstwach rolnych z działalnością pozarolniczą w kontekście współpracy rolników z instytucjami lokalnymi*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XI, Zeszyt 1, Warszawa-Poznań-Olsztyn, s. 463-468.
3. Zając D., 2009, *Zamierzenia gospodarcze rolników-przedsiębiorców w kontekście ich współpracy z instytucjami lokalnymi*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 39, *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych*, Tom I, red. J. Sokołowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 903-911.
4. Zając D., 2010, *Wykorzystanie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez rolników-przedsiębiorców*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 111, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 887-896.
5. Zając D., 2010, *Wielofunkcyjność gospodarstw rolników-przedsiębiorców*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia, nr 9 (2), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 229-240.
6. Czudec A., Zając D., 2010, *Znaczenie programu rolnośrodowiskowego we wdrażaniu form wielofunkcyjnego rolnictwa*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomika rolnictwa, Tom 97, Zeszyt 3, Warszawa, s. 51-60.
7. Kata R., Zając D., 2011, *Role of territorial government in the development of agriculture and non-agricultural entrepreneurship in rural areas*, [w:] *Rural development: Quo Vadis?*, editor Z. Floriańczyk, Rural areas and development - vol. 8, European Rural Development Network, Institute of Agriculture and Food Economics – National Research Institute, Warsaw, s. 23-31.
8. Zając D., 2011, *Realizacja „Programu Rolnośrodowiskowego” w gospodarstwach z działalnością pozarolniczą*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XIII, Zeszyt 4, Warszawa-Poznań-Wrocław, s. 182-186.
9. Zając D., 2011, *Towarowość gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 166, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 811-821.
10. Zając D., 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu*, Zeszyt nr 26, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 284-294.
11. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2014, *Znaczenie zasobów ziemi w działalności rolniczej rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 347, *Oeconomia*, red. J. Sokołowski, M. Rękas, G. Węgrzyn, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 373-381.

Nowym, ważnym aspektem badawczym podjętym przeze mnie w tych opracowaniach jest przede wszystkim ocena znaczenia intensywności relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców (czyli właścicieli indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą) z lokalnym otoczeniem instytucjonalnym.

Materiał źródłowy pierwszych siedmiu artykułów stanowią wyniki badań przeprowadzonych w ramach realizacji projektu pt. *„Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw (po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej)”*.

W publikacji pt. *„Korzyści i bariery współpracy rolników-przedsiębiorców z otoczeniem instytucjonalnym”*, dokonałem identyfikacji tychże korzyści i barier, przy uwzględnieniu czynnika intensywności relacji między rolnikami-przedsiębiorcami a instytucjami lokalnymi. Badania wykazały, że w wyniku współpracy z instytucjami rolnicy-przedsiębiorcy uzyskują korzyści zarówno z tytułu renty politycznej, jak i ekonomicznej, przy czym wśród nich najczęściej wymieniane są: korzyści finansowe (np. w postaci wsparcia z Unii Europejskiej), wzrost przychodów z prowadzonej działalności gospodarczej, uruchomienie działalności pozarolniczej i poprawa wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego. Z kolei wśród barier rolnicy-przedsiębiorcy najczęściej wymieniają: brak doświadczenia we współpracy z instytucjami, utrudniony dostęp do instytucji, słabą informację o ofercie ze strony instytucji oraz brak zachęt w nawiązywaniu współpracy. Ograniczenia te występują zatem zarówno po stronie samych rolników, jak i po stronie instytucji. Dodatkowo przeprowadzona analiza korzyści i barier współpracy rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi, potwierdziła postawioną przeze mnie hipotezę badawczą. Otóż im wyższy jest poziom intensywności relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców z instytucjami, tzn. im częściej i z większą liczbą instytucji współpracują, tym więcej korzyści (efektów) uzyskują oni w wyniku tej współpracy, a mniej napotykają barier (ograniczeń) z nią związanych. Należy zatem stwierdzić, że intensywność relacji między tymi podmiotami jest ważnym czynnikiem w materii współpracy, w dużej mierze decyduje bowiem o jej rezultatach, a tym samym o stopniu realizacji celów społeczno-gospodarczych obu stron.

W publikacji pt. *„Zmiany w gospodarstwach rolnych z działalnością pozarolniczą w kontekście współpracy rolników z instytucjami lokalnymi”*, przedstawiłem skalę i kierunki zmian dokonywanych w zasobach i liczbie działalności produkcyjnych w gospodarstwach rolnych z działalnością pozarolniczą, starając się przy tym odpowiedzieć na pytanie, jakie znaczenie ma w tym procesie intensywność relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi. Badania wykazały, że poziom intensywności relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi ma wyraźny wpływ na skalę wprowadzanych zmian w zasobach produkcyjnych gospodarstw, polegających głównie na powiększaniu zasobów ziemi i kapitału. Nie ma natomiast istotnego znaczenia dla zmian dokonywanych w liczbie działalności produkcyjnych prowadzonych w gospodarstwie. Niewielu rolników-przedsiębiorców wprowadza bowiem takie zmiany, przy czym bardziej widoczny jest tu proces zmierzający do wielostronności produkcji niż proces specjalizacji. Tak więc o ile oddziaływanie otoczenia instytucjonalnego rolnictwa jest widoczne w przypadku zmian w zasobach produkcyjnych gospodarstw, o tyle pojawiają się pewne niedociągnięcia w działaniach na rzecz pobudzania i przyspieszania procesu specjalizacji w rolnictwie.

W publikacji pt. *„Zamierzenia gospodarcze rolników-przedsiębiorców w kontekście ich współpracy z instytucjami lokalnymi”*, zaprezentowałem zamierzenia rolników-przedsiębiorców dotyczące gospodarstwa rolnego i produkcji rolniczej oraz działalności pozarolniczej w kontekście ich współpracy z instytucjami lokalnymi. Badania wykazały, że poziom intensywności relacji (współpracy) między tymi podmiotami ma wyraźny wpływ na skalę analizowanych zamierzeń. Albowiem utrzymywanie intensywniejszych relacji rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi, zdecydowanie sprzyja ich aktywnej, przedsiębiorczej postawie wobec zamierzeń gospodarczych na najbliższą przyszłość, dotyczących zarówno produkcji rolniczej i gospodarstwa rolnego, jak też działalności pozarolniczej. Wydaje się, że o takich prorozwojowych planach gospodarczych mogą decydować: wiedza, doświadczenia oraz umiejętności nabyte już przez rolników w wyniku współpracy z otoczeniem instytucjonalnym rolnictwa, a także wsparcie finansowe uzyskiwane przede wszystkim z Unii Europejskiej, w tym również przy pomocy instytucji.

W publikacji pt. *„Wykorzystanie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez rolników-przedsiębiorców”*, dokonałem oceny aktywności rolników-przedsiębiorców w zakresie wykorzystania środków finansowych dostępnych w ramach funduszy i programów Unii Europejskiej w latach 2002–2006 w regionie południowo-wschodniej Polski. Przeprowadzone badania wykazały, że rolnicy-przedsiębiorcy są bardzo aktywni w pozyskiwaniu środków finansowych z Unii Europejskiej. Wykorzystanie tego wsparcia w dużej mierze zależy jednak od takich cech, jak: wiek i wykształcenie rolnika, powierzchnia i siła ekonomiczna gospodarstwa rolnego oraz forma prowadzonej działalności pozarolniczej (rejestrowana bądź nierejestrowana) i jej znaczenie dla utrzymania rodziny (dodatkowe bądź główne źródło utrzymania). Wydaje się przy tym, że rolnicy-przedsiębiorcy sami zaczynają już dokonywać wyboru odpowiednich dla nich ścieżek rozwoju oraz instrumentów wsparcia finansowego, ale jednak nadal potrzebna jest w tym zakresie adekwatna i skuteczna polityka oraz ciągle doskonalenie form i kierunków wsparcia. W konsekwencji powinno to bowiem prowadzić do odejścia przynajmniej części mieszkańców wsi z rolnictwa do zajęć pozarolniczych i rezygnacji przez nich z prowadzenia gospodarstwa rolnego, a tym samym do odblokowania przemian strukturalnych w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

W publikacji pt. *„Wielofunkcyjność gospodarstw rolników-przedsiębiorców”*, dokonałem oceny aktywności rolników-przedsiębiorców w zakresie podejmowania dodatkowych form działalności będących przejawem wielofunkcyjności gospodarstw rolnych. Badania wykazały, że ponad połowa rolników oprócz gospodarstwa rolnego i działalności pozarolniczej prowadzi jeszcze inne formy działalności wielofunkcyjnej, przy czym najczęściej są to: sprzedaż bezpośrednia produktów wytworzonych w gospodarstwie rolnym oraz realizacja programu rolnośrodowiskowego. Aktywność rolników-przedsiębiorców w tym zakresie w dużej mierze zależy jednak od takich cech, jak: wiek i wykształcenie rolnika, powierzchnia i wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego, forma prowadzonej działalności pozarolniczej i jej znaczenie dla utrzymania rodziny oraz intensywność relacji (współpracy) rolników z instytucjami lokalnymi. Okazuje się bowiem, że dodatkowe formy działalności wielofunkcyjnej częściej są realizowane przez osoby młodsze i lepiej wykształcone oraz posiadające większe obszarowo i silniejsze ekonomicznie gospodarstwa rolne, a także prowadzące działalność pozarolniczą nierejestrowaną oraz taką, która stanowi dodatkowe źródło utrzymania rodziny. Poza tym częściej angażują się w nie rolnicy-przedsiębiorcy, którzy utrzymują intensywniejsze relacje z lokalnym otoczeniem instytucjonalnym (czyli współpracują częściej i z większą liczbą instytucji). Uzasadnia to zatem potrzebę wsparcia instytucjonalnego koncepcji wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa, zwłaszcza w regionach o rozdrobnionej strukturze gospodarstw. Ważne jest przy tym wsparcie finansowe oraz

podnoszenie poziomu wiedzy, umiejętności i wykształcenia ludności rolniczej, co z jednej strony może spowodować jej aktywizację w tym zakresie, a z drugiej uruchomić proces przepływu przynajmniej części tej ludności do zajęć pozarolniczych, przyspieszając tym samym przemianę strukturalną w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

W publikacji pt. *„Znaczenie programu rolnośrodowiskowego we wdrażaniu form wielofunkcyjnego rolnictwa”*, wspólnie z jej współautorem dokonaliśmy identyfikacji podobieństw i różnic pod względem zasobów, wyników produkcyjno-ekonomicznych oraz korzystania z funduszy Unii Europejskiej, pomiędzy gospodarstwami rolnymi realizującymi różne pakiety rolnośrodowiskowe w regionie południowo-wschodniej Polski. Staraliśmy się także ustalić, czy występuje związek pomiędzy cechami środowiska przyrodniczego (występowanie obszarów prawnie chronionych), a udziałem rolników w realizacji tych pakietów, jak również dokonaliśmy oceny ich znaczenia w kształtowaniu dochodu gospodarstwa rolnego. Z przeprowadzonych badań wynika, że gospodarstwa realizujące program rolnośrodowiskowy dysponują znacznie większymi zasobami ziemi rolniczej niż typowe w tym regionie gospodarstwa rolne, a ponadto charakteryzują się relatywnie dużą siłą ekonomiczną (mierzoną wielkością ESU). Większość tych gospodarstw jest położona na obszarach wiejskich objętych różnymi formami ochrony przyrody, co oznacza, że gospodarstwa rolne pełnią na tych obszarach ważne funkcje środowiskowe i są dobrze „dopasowane” do walorów środowiska przyrodniczego. Ponadto gospodarstwa te są dość mocno zróżnicowane w zależności od rodzaju realizowanego pakietu rolnośrodowiskowego. Najsilniejsze związki z rynkiem wykazują gospodarstwa realizujące pakiet z zakresu ochrony gleb i wód, najslabsze zaś gospodarstwa z ekstensywną uprawą łąk i pastwisk. Badania wykazały również, że wysoki odsetek rolników realizujących program rolnośrodowiskowy korzystał ze wsparcia dla gospodarstw niskotowarowych. Oznacza to, że duża część właścicieli badanych gospodarstw nie traktuje tego programu jako jedynej możliwej ścieżki rozwoju, ale zakłada możliwość zwiększania siły ekonomicznej i udziału w rynku ich gospodarstw. Przyczyną może być relatywnie niska kwota dopłat z tytułu realizacji pakietów rolnośrodowiskowych, stanowiąca około 20% dochodów tych gospodarstw.

W publikacji pt. *„Role of territorial government in the development of agriculture and non-agricultural entrepreneurship in rural areas”*, wspólnie z jej współautorem dokonaliśmy oceny znaczenia samorządu lokalnego (gminy) w rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich. W szczególności analizie poddaliśmy działania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, ale także te, które powinny być podjęte przez samorząd na rzecz rozwoju rolnictwa i działalności pozarolniczej w opinii rolników i rolników-przedsiębiorców. Przeprowadzone badania wykazały, że rolnicy w regionie rozdrobnionego rolnictwa południowo-wschodniej Polski utrzymują stosunkowo słabe relacje z Urzędem Gminy i samorządem lokalnym oraz w znikomym stopniu angażują się w sprawy związane z jego działalnością na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Najczęściej rolnicy dobrze oceniają działania samorządu gminy w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich. Zwykle oczekują natomiast od niego działań w zakresie dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a także wsparcia informacyjnego, organizacji szkoleń i pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych z Unii Europejskiej oraz nawiązywania współpracy w tym zakresie z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego i innymi instytucjami. Zarówno rolnicy, jak i rolnicy-przedsiębiorcy (prowadzący oprócz gospodarstwa rolnego także pozarolniczą działalność gospodarczą) podobnie postrzegają znaczenie samorządu lokalnego w rozwoju rolnictwa, a nieco inaczej widzą natomiast jego rolę w rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich. Rolnicy-przedsiębiorcy lepiej oceniają bowiem działania samorządu gminy realizowane dotąd na rzecz

rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej, a także częściej wskazują na poszczególne rodzaje działań, które powinny być realizowane w najbliższej przyszłości. Wynika to z faktu, iż są oni bezpośrednio zaangażowani w działalność pozarolniczą, a więc lepiej znają potrzeby oraz możliwości i działania samorządu lokalnego w tym zakresie. W opinii rolników samorządy lokalne najczęściej w sposób pośredni wspierają przedsiębiorczość wiejską, natomiast zwykle rolnicy oczekują od nich realizacji bezpośrednich form wsparcia przedsiębiorczości, co może skuteczniej stymulować rozwój tej sfery gospodarki na obszarach wiejskich.

Materiał źródłowy kolejnych trzech artykułów stanowią dane uzyskane z IERiGŻ-PIB w Warszawie, dotyczące wszystkich indywidualnych gospodarstw rolnych z pozarolniczą działalnością gospodarczą w Polsce uczestniczących w Polskim FADN.

W publikacji pt. *„Realizacja „Programu Rolnośrodowiskowego” w gospodarstwach z działalnością pozarolniczą”*, dokonałem oceny aktywności rolników-przedsiębiorców w Polsce w zakresie pozyskiwania środków finansowych dostępnych w ramach programu rolnośrodowiskowego, przy uwzględnieniu takich cech, jak: rodzaj prowadzonej działalności pozarolniczej, wielkość ekonomiczna oraz powierzchnia gospodarstwa rolnego. Ponadto starałem się ustalić, jakie znaczenie mają dopłaty rolnośrodowiskowe w kształtowaniu dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego. Przeprowadzona analiza zgromadzonego materiału empirycznego pozwoliła stwierdzić, że program rolnośrodowiskowy okazuje się interesującą propozycją oraz formą wsparcia finansowego dla indywidualnych gospodarstw rolnych z pozarolniczą działalnością gospodarczą, które uczestniczą w Polskim FADN, przy czym dotyczy to zwłaszcza gospodarstw agroturystycznych oraz największych obszarowo gospodarstw świadczących usługi rolnicze. Rolnicy-przedsiębiorcy w Polsce realizują zatem ważne funkcje środowiskowe, dobrze wpisując się tym samym w koncepcję rozwoju wielofunkcyjnego rolnictwa. Ważną formą tego rolnictwa jest z kolei działalność agroturystyczna rolników, która spełnia funkcje ekonomiczne, społeczne i środowiskowe, odgrywając tym samym szczególną rolę na obszarach wiejskich, z punktu widzenia możliwości ich zrównoważonego rozwoju. Ponadto przeprowadzona analiza pokazała, że w gospodarstwach rolników-przedsiębiorców uczestniczących w Polskim FADN, dopłaty rolnośrodowiskowe mają niewielkie znaczenie w kształtowaniu dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego, przy czym większe znaczenie w tym zakresie mają one w gospodarstwach najsłabszych ekonomicznie świadczących usługi rolnicze oraz agroturystycznych, co wynika z niższego poziomu dochodu uzyskiwanego przez te jednostki, a w przypadku tych ostatnich także z wyższego poziomu wsparcia.

W publikacji pt. *„Towarowość gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą”*, dokonałem oceny aktywności rolników-przedsiębiorców na rynku rolnym w Polsce oraz stopnia powiązań ich gospodarstw z tym rynkiem w latach 2004-2009, przy uwzględnieniu takich cech, jak: wielkość ekonomiczna, powierzchnia użytków rolnych oraz typ rolniczy gospodarstwa. Przeprowadzona analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, że rolnicy-przedsiębiorcy uczestniczący w Polskim FADN odznaczają się wysoką aktywnością na rynku rolnym, uzyskując w miarę wysokie kwoty ze sprzedaży produkcji rolniczej w przeliczeniu na gospodarstwo i sprzedając zdecydowaną większość wytworzonej produkcji. Świadczy to o tym, że ich gospodarstwa rolne odznaczają się wysokim stopniem powiązania z rynkiem rolnym i są aktywne w kształtowaniu podaży na tym rynku. Gospodarstwa te są jednak zróżnicowane pod względem wartości produkcji towarowej w przeliczeniu na gospodarstwo oraz pod względem wielkości wskaźnika towarowości, w zależności od ich wielkości ekonomicznej, powierzchni użytków rolnych oraz typu rolniczego gospodarstwa. Ponadto przeprowadzona analiza pokazała, że w latach 2004-2009, tj. po wstąpieniu Polski do

Unii Europejskiej, nastąpiły niewielkie zmiany pod względem towarowości indywidualnych gospodarstw rolnych z pozarolniczą działalnością gospodarczą uczestniczących w Polskim FADN. Nieznacznie zmalał przy tym odsetek gospodarstw sprzedających produkcję rolniczą (roślinną i zwierzęcą), a te które pozostały na rynku rolnym, jeszcze bardziej zacieśniły z nim związki, przy czym niewielka część rolników-przedsiębiorców przestawiła się z towarowej produkcji zwierzęcej na towarową produkcję roślinną.

W publikacji pt. *„Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą”*, dokonałem oceny aktywności rolników-przedsiębiorców w Polsce w zakresie dokonywania inwestycji w gospodarstwach rolnych w latach 2004-2009. Starłem się przy tym ustalić, czy występuje zróżnicowanie pod tym względem w zależności od takich cech, jak: rodzaj prowadzonej przez rolników pozarolniczej działalności gospodarczej oraz wielkość ekonomiczna, powierzchnia użytków rolnych i typ rolniczy gospodarstwa. Przeprowadzona analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, że większość rolników-przedsiębiorców uczestniczących w Polskim FADN, dokonuje inwestycji w gospodarstwach rolnych, przy czym zwłaszcza dotyczy to osób, które oprócz gospodarstwa prowadzą także pozarolniczą działalność gospodarczą związaną z rolnictwem (np. usługi rolnicze). Wynika to z pewnością z faktu, iż te dwie sfery działalności gospodarczej są ze sobą ściśle powiązane, a więc inwestycje w gospodarstwach rolnych przyczyniają się nie tylko do modernizacji tych jednostek i poprawy ich sytuacji ekonomicznej, ale także umożliwiają modernizację bądź nawet rozwój działalności pozarolniczej. Poza tym istotne czynniki czy też uwarunkowania, od których w dużej mierze zależy aktywność rolników-przedsiębiorców w zakresie działalności inwestycyjnej stanowią takie cechy, jak: wielkość ekonomiczna oraz typ rolniczy gospodarstwa rolnego. Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie jest natomiast czynnikiem wpływającym zwłaszcza na wartość dokonywanych przez rolników inwestycji. Ponadto przeprowadzona analiza pokazała, że w latach 2004-2009, tj. po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, największy wzrost zainteresowania inwestycjami w gospodarstwach rolnych wystąpił ze strony takich rolników-przedsiębiorców uczestniczących w Polskim FADN, którzy posiadają najmniejsze obszary jednostki oraz takie, które reprezentują typ rolniczy „uprawy ogrodnicze”. Wydaje się, że wynika to z faktu, iż są to jednostki o pracochłonnych technikach i kierunkach produkcji rolniczej i chodzi o to, aby w wyniku inwestycji zmodernizować gospodarstwo i proces produkcji oraz doprowadzić do substytucji pracy żywej kapitałem, a tym samym do wzrostu wydajności pracy. Tym bardziej, że zasoby pracy są z pewnością wykorzystywane również w prowadzonej przez rolników pozarolniczej działalności gospodarczej.

Materiał źródłowy ostatniego artykułu będącego uzupełnieniem osiągnięcia naukowego stanowią wyniki badań przeprowadzonych przeze mnie w ramach realizacji własnego projektu habilitacyjnego pt.: *„Znaczenie pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich”*.

W publikacji pt. *„Znaczenie zasobów ziemi w działalności rolniczej rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą”*, wspólnie z jej współautorami przedstawiliśmy zależności między towarowością produkcji rolniczej, udziałem dochodów z gospodarstwa rolnego i z pozarolniczej działalności gospodarczej w strukturze źródeł utrzymania rodzin rolniczych oraz zamierzeniami rolników odnośnie gospodarowania w rolnictwie, a powierzchnią użytków rolnych w badanych gospodarstwach z pozarolniczą działalnością gospodarczą. Pozwoliło to między innymi na dokonanie oceny wpływu najważniejszego czynnika produkcji rolniczej, tj. zasobów ziemi użytkowanej rolniczo na towarowość tej produkcji, jako siły dynamizującej proces zmian w

gospodarstwach rolnych z pozarolniczą działalnością gospodarczą. Przeprowadzone badania i analiza statystyczna zgromadzonego materiału empirycznego potwierdziły przyjętą przez nas w artykule hipotezę, zakładającą, iż rosnący udział towarowości produkcji rolniczej uruchamia procesy rozwojowe w gospodarstwach rolnych pomimo tego, że rolnicy prowadzą dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą. Okazuje się bowiem, że w miarę wzrostu powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych z pozarolniczą działalnością gospodarczą wzrasta towarowość produkcji rolniczej, a więc także stopień powiązania tych jednostek z rynkiem, a co za tym idzie wrasta również udział dochodów z gospodarstwa rolnego w strukturze źródeł utrzymania rodziny, powodując w konsekwencji, że stanowią one ich główne źródło. Wobec tego rolnicy z gospodarstw obszarowo większych zwykle są zainteresowani rozwojem gospodarstwa rolnego i w związku z tym zdecydowanie częściej zamierzają powiększać zasoby czynników wytwórczych oraz rozmiary produkcji rolniczej, a także dokonywać zmiany w organizacji produkcji rolniczej oraz nawiązywać silniejsze więzi z rynkiem zbytu i współpracę z zakładami przetwórczymi. Odwrotnie jest natomiast w przypadku rolników z gospodarstw obszarowo mniejszych, którzy zwykle są zainteresowani rozwojem prowadzonej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej, a co za tym idzie także maksymalizowaniem dochodów z tej właśnie działalności.

III. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

III.1. Statystyka publikacji

Moja dotychczasowa praca naukowo-badawcza (lata 1996-2015) została udokumentowana 86 opracowaniami, w tym 12 w językach obcych (10 w języku angielskim, 1 w języku ukraińskim i 1 w języku słowackim). Szczegółowy wykaz tych opracowań zawiera załącznik nr 3, a poniżej prezentuję ich strukturę.

Wykaz liczbowy osiągnięć w pracy naukowo-badawczej

Rodzaj publikacji	Przed uzyskaniem stopnia doktora		Po uzyskaniu stopnia doktora		Razem
	autor	współautor	autor	współautor	
1. Oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze	8	10	26	34	78
w tym:					
a) książki naukowe	–	–	1	4	5
b) artykuły w czasopismach naukowych	3	4	18	15	40
c) rozdziały i artykuły w wydawnictwach zbiorowych	5	6	7	15	33
2. Pozostałe publikacje naukowe	1	2	2	3	8
Razem	9	12	28	37	86

Większość wszystkich opracowań naukowych stanowią oryginalne prace twórcze, których jest łącznie 78. Znaczna część dorobku (40 artykułów) została opublikowana w renomowanych krajowych czasopismach naukowych. Należą do nich:

- Roczniki Naukowe SERiA – 9 artykułów
- Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu – 8 artykułów
- Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia – 5 artykułów

- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego – 4 artykuły
- Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie – 3 artykuły
- Zagadnienia Doradztwa Rolniczego – 2 artykuły
- Prace Naukowe SGGW – 2 artykuły
- Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy – 2 artykuły
- Zagadnienia Ekonomiki Rolnej – 1 artykuł
- Wieś i Doradztwo – 1 artykuł
- Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich – 1 artykuł
- Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G - Ekonomika rolnictwa – 1 artykuł
- Olsztyn Economic Journal – 1 artykuł

33 opracowania stanowią rozdziały i artykuły opublikowane w wydawnictwach zbiorowych: Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie (6 opracowań), Uniwersytetu Rzeszowskiego (6 opracowań), Akademii Podlaskiej w Siedlcach (4 opracowania), Politechniki Rzeszowskiej (4 opracowania), Technical University of Kosice - Faculty of Economics (4 opracowania), European Rural Development Network (2 opracowania), International School of Management Slovakia v Presove (2 opracowania), Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (1 opracowanie), PWSZ w Jarosławiu (1 opracowanie), PWSZ w Tarnobrzegu (1 opracowanie), WSliZ z siedzibą w Rzeszowie (1 opracowanie), Wydawnictwo Oświatowe FOSZE w Rzeszowie (1 opracowanie). Jestem także autorem jednej monografii naukowej (osiągnięcie naukowe) oraz współautorem czterech monografii, przy czym wszystkie zostały wydane po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych.

Spośród 78 oryginalnych opublikowanych naukowych prac twórczych, 34 opracowania jest wyłącznie mojego autorstwa, w kolejnych 14 pracach mój udział % w ich przygotowaniu szacuję na ponad 50% (załącznik nr 4). W całym dorobku naukowo-badawczym 37 prac indywidualnych stanowi 43% jego ogółu, a 16 z 49 opracowań współautorskich powstało w wyniku współpracy więcej niż dwóch autorów.

W ujęciu wskaźnikowym mój dorobek naukowo-badawczy przedstawia się następująco:

- Liczba publikacji naukowych w bazie Harzing's Publish or Perish = 4 (w bazie Google Scholar = 35)
- Liczba cytowań publikacji naukowych według bazy Harzing's Publish or Perish = 13 (według bazy Google Scholar = 49)
- Indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Harzing's Publish or Perish = 3 (według bazy Google Scholar = 2).

III.2. Udział w projektach naukowo-badawczych

W trakcie mojej pracy zawodowej, tj. w latach 1996-2015 uczestniczyłem w siedmiu projektach naukowo-badawczych, w tym w sześciu po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych, przy czym dwa z nich to projekty międzynarodowe. Ponadto moim największym osiągnięciem w tym zakresie było kierowanie własnym projektem habilitacyjnym finansowanym ze środków Narodowego Centrum Nauki w Krakowie. Dodatkowo we współpracy z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie, uczestniczyłem w przygotowaniu dwóch raportów w ramach Programu Wieloletniego 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”.

W 2002 roku realizowałem pierwszy własny projekt naukowo-badawczy finansowany ze środków Uniwersytetu Rzeszowskiego, pt.: „*Pozarolnicza działalność gospodarza rolników w regionie podkarpackim*”.

W ramach realizacji tego projektu prowadziłem badania naukowe na terenie sześciu wybranych gmin w województwie podkarpackim. Kryteriami doboru celowego gmin do badań były: typ gminy (w tym gminy miejsko-wiejskie i wiejskie) oraz położenie geograficzne gminy, tj. odległość od miasta Rzeszowa, jako stolicy województwa podkarpackiego oraz odległość od drogi krajowej, jako głównego szlaku komunikacyjnego (w tym gminy sąsiadujące z miastem Rzeszów, przez których teren przebiega droga krajowa, gminy oddalone od miasta Rzeszowa, przez których teren przebiega droga krajowa oraz gminy oddalone od miasta Rzeszowa i od drogi krajowej). Wszystkie gminy w województwie podkarpackim podzieliłem na sześć grup spełniających powyższe kryteria, a następnie losowo wybrałem do badań po jednej gminie z każdej grupy. Gromadząc materiał empiryczny posłużyłem się metodą bezpośrednią i pośrednią. Z bezpośrednich zastosowałem metodę wywiadu z kwestionariuszem, który został przeprowadzony z 210 rolnikami – właścicielami indywidualnych gospodarstw rolnych, którzy prowadzili dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą na własny rachunek w gminach objętych badaniami. Informacje i dane uzupełniające uzyskałem w drodze badań pośrednich, wykorzystując metodę statystyki gospodarczej i powszechnej. Korzystałem przy tym przede wszystkim z informacji i danych pochodzących z Urzędów Gmin objętych badaniami, a także z Urzędów Statystycznych w Krośnie, Przemyślu i Rzeszowie.

Efektom realizacji tego projektu jest praca doktorska pt.: „*Pozarolnicza działalność gospodarza rolników w regionie podkarpackim*”, obroniona 18 marca 2003 roku na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, a także następujące oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze:

1. Zając D., 2003, *Działalność rolników-przedsiębiorców w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich o zróżnicowanym położeniu geograficznym*, [w:] *Regionalne uwarunkowania ekonomicznego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, red. A. Czudec, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, tom 2, Rzeszów, s. 270-279.
2. Zając D., 2003, *Cechy społeczno-demograficzne rolników prowadzących rejestrowaną działalność pozarolniczą*, *Prace Naukowe AE we Wrocławiu*, nr 983, tom 2, Wrocław, s. 567-573.
3. Zając D., 2003, *Zmiany w rejestrowanej działalności pozarolniczej rolników w regionie podkarpackim*, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, nr 2 (1), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 67-78.
4. Zając D., 2003, *Zmiany w gospodarstwach rolnych powodowane uruchomieniem działalności pozarolniczej*, *Roczniki Naukowe SERiA, Tom V, Zeszyt 1*, Warszawa-Poznań-Koszalin, s. 307-311.
5. Zając D., 2004, *Wykorzystanie zasobów produkcyjnych z gospodarstwa rolnego do działalności pozarolniczej prowadzonej przez rolników na własny rachunek*, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, nr 3 (1), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 135-144.
6. Zając D., 2004, *Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych rolników prowadzących działalność pozarolniczą na własny rachunek*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 18, Seria Ekonomiczna, Ekonomika Rolnictwa 2*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 40-47.
7. Zając D., Kata R., 2004, *Możliwości łagodzenia ograniczeń w rozwoju działalności pozarolniczej rolników przez samorządy lokalne*, *Roczniki Naukowe SERiA, Tom VI, Zeszyt 4*, Warszawa-Poznań-Puławy, s. 231-236.

8. Zając D., 2005, *Stan i uwarunkowania rozwoju działalności pozarolniczej w gminach o zróżnicowanym położeniu geograficznym w województwie podkarpackim*, Zagadnienia Doradztwa Rolniczego nr 1, Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu, Poznań, s. 71-79.
9. Zając D., 2005, *Rozwój działalności pozarolniczej rolników w gminach o zróżnicowanym położeniu geograficznym*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 28, Seria Ekonomiczna, *Ekonomika Rolnictwa* 3, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 26-35.

W 2003 roku po raz pierwszy uczestniczyłem w międzynarodowym projekcie naukowo-badawczym realizowanym przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie z Państwowym Uniwersytetem Rolniczym we Lwowie – Dublinach przy wsparciu Inicjatywy Współpracy Polsko – Amerykańsko – Ukraińskiej (PAUCI) finansowanej przez USAID, pt.: *„Wsparcie przekształceń społeczno-ekonomicznych wiejskich obszarów przygranicznych Polski i Ukrainy”*.

Efektom mojego udziału w tym projekcie jest publikacja naukowa wydana w języku polskim i ukraińskim:

- Pawłowska J., Zając D., 2003, *Czynniki determinujące rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich*, [w:] *Regionalne uwarunkowania rozwoju wiejskich obszarów przygranicznych Polski i Ukrainy*, red. A. Czudec, G. Ślusarz, Uniwersytet Rzeszowski, Państwowy Uniwersytet Rolniczy we Lwowie-Dublinach, Rzeszów-Lwów, s. 83-92.
- Pawłowska J., Zając D., 2003, *Чинники розвитку позасільськогосподарського підприємства в сільських регіонах*, [w:] *Регіональні умови розвитку сільських прикордонних регіонів Польщі і України*, red. A. Czudec, G. Ślusarz, G. Czerewko, Uniwersytet Rzeszowski, Państwowy Uniwersytet Rolniczy we Lwowie-Dublinach, Rzeszów-Lwów, s. 95-103.

W latach 2006-2007 brałem udział w projekcie naukowo-badawczym realizowanym przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, finansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy ZPORR, pt.: *„Tworzenie sieci współpracy w zakresie innowacji pomiędzy przedsiębiorstwami z obszarów wiejskich a sektorem badawczo-rozwojowym – na przykładzie powiatów: rzeszowskiego, ropczycko-sędziszowskiego i bieszczadzkiego”*.

W ramach realizacji tego projektu uczestniczyłem w badaniach naukowych prowadzonych na terenie województwa podkarpackiego. Badania ankietowe (wywiad z kwestionariuszem) przeprowadzono wśród 90 losowo wybranych przedsiębiorców z obszarów wiejskich w województwie podkarpackim. Badania przeprowadzono w trzech powiatach, tj.: rzeszowskim (typowym dla obszarów wiejskich podmiejskich, znajdujących się w strefie oddziaływania miasta wojewódzkiego), ropczycko-sędziszowskim (posiadającym wiele cech charakterystycznych dla regionów rolniczych) oraz bieszczadzkim (charakteryzującym się niską gęstością zaludnienia, ale bogatym w walory przyrodnicze i krajobrazowe, typowe dla regionów górskich). W każdym z powiatów wybrano po dwie gminy do badań, tj.: o największym i o najmniejszym wskaźniku liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Badania przeprowadzono w sześciu gminach, tj.: Kamień i Krasne z powiatu rzeszowskiego, Ostrów i Ropczyce z powiatu ropczycko-sędziszowskiego oraz Czarna i Lutowiska z powiatu bieszczadzkiego. Przy dokonywaniu doboru powiatów i gmin do badań przyjęto założenie, że wewnętrzne zróżnicowanie obszarów wiejskich wymaga wykorzystania w badaniach danych empirycznych pochodzących z różnorodnych lokalnych środowisk. Z kolei wyboru

przedsiębiorców objętych badaniem w każdej z sześciu gmin dokonano spośród podmiotów gospodarczych działających, co najmniej od trzech lat.

Efektom realizacji tego projektu są następujące oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze:

1. Zając D., 2007, *Znaczenie ekonomicznych cech lokalnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorczości i wdrażania innowacji*, [w:] *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, red. A. Czudec, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Rzeszów, s. 53-76.
2. Ostromecki A., Mantaj A., Zając D., 2007, *Wybrane determinanty innowacyjności przedsiębiorstw na terenach wiejskich*, [w:] *Innowacje a konkurencyjność gospodarki*, red. M. Cisek, Monografie nr 82, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce, s. 257-266.

W 2007 roku uczestniczyłem w projekcie naukowo-badawczym realizowanym przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, finansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy ZPORR, pt.: „*Transfer wiedzy i działań innowacyjnych w obszarze agrobiznesu*”. Efektom mojego udziału w tym projekcie jest oryginalna opublikowana naukowa praca twórcza:

- Zając D., 2007, *Działania innowacyjne w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na obszarach wiejskich*, [w:] *Transfer wiedzy i działań innowacyjnych w obszarze agrobiznesu. Uwarunkowania, mechanizmy, efekty*, red. S. Makarski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 58-70.

W latach 2006-2008 brałem udział w projekcie naukowo-badawczym realizowanym na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kierownictwem prof. dr hab. Adama Czudeca, finansowanym ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie nr N114 009 31/2320, pt.: „*Rola lokalnych instytucji w przekształceniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw (po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej)*”.

W ramach realizacji tego projektu uczestniczyłem w badaniach naukowych prowadzonych na terenie południowo-wschodniej Polski. Badania ankietowe miały charakter badań częściowych – reprezentatywnych (metoda losowania warstwowego). Sondazem diagnostycznym przy użyciu *kwestionariusza wywiadu* objęto rolników, właścicieli gospodarstw rolnych z regionu południowo-wschodniej Polski, tj. z trzech województw: świętokrzyskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Jednostką próby były gospodarstwa rolne. Tak określona populacja generalna składała się z 541,1 tys. gospodarstw. Z populacji generalnej pobrano próbę na zasadzie doboru losowego uwzględniającego liczebność i wewnętrzne zróżnicowanie jednostek (pod względem cechy, jaką jest obszar użytków rolnych gospodarstw), tak aby wyniki uzyskane z badań były reprezentatywne dla całej populacji gospodarstw rolnych badanego regionu. Przy doborze jednostek do próby, uwzględniono także rozkład przestrzenny badanych jednostek, tj. proporcję liczebności gospodarstw rolnych w poszczególnych województwach – w ustalonych przekrojach badawczych. Łącznie wywiadem kwestionariuszowym objętych zostało 856 rolników, przy czym 182 z nich (tj. 21,3%) to rolnicy, którzy oprócz gospodarstwa rolnego prowadzili również pozarolniczą działalność gospodarczą.

Efektom realizacji tego projektu jest monografia: Czudec A., Kata R., Miś T., Zając D., 2008, *Rola lokalnych instytucji w przekształceniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, ss. 278, a także następujące oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze:

1. Kata R., Zajac D., 2008, *Dochody gospodarstw rolnych w aspekcie relacji rolników z otoczeniem instytucjonalnym*, [w:] *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych*, red. J. Sokołowski, Tom II, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Jelenia Góra, s. 273-282.
2. Zajac D., 2008, *Efekty współpracy rolników z otoczeniem instytucjonalnym jako czynniki konkurencyjności gospodarstw*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom X, Zeszyt 1, Warszawa-Poznań-Lublin, s. 488-493.
3. Ostromecki A., Zajac D., 2009, *Ekonomiczne i społeczne bariery rozwoju rolnictwa w południowo-wschodniej Polsce*, [w:] *Możliwości i bariery rozwoju regionu*, red. A. Czudec, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 51-66.
4. Zajac D., Kata R., 2009, *Bariery we współpracy rolników z otoczeniem instytucjonalnym*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Uwarunkowania instytucjonalne*, Zeszyt nr 14, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 541-550.
5. Zajac D., 2009, *Zamierzenia gospodarcze rolników-przedsiębiorców w kontekście ich współpracy z instytucjami lokalnymi*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 39, *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych*, Tom I, red. J. Sokołowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 903-911.
6. Zajac D., 2009, *Zmiany w gospodarstwach rolnych z działalnością pozarolniczą w kontekście współpracy rolników z instytucjami lokalnymi*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XI, Zeszyt 1, Warszawa-Poznań-Olsztyn, s. 463-468.
7. Zajac D., 2009, *Korzyści i bariery współpracy rolników-przedsiębiorców z otoczeniem instytucjonalnym*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, nr 3 (320), Warszawa, s. 50-64.
8. Ostromecki A., Zajac D., Mantaj A., 2009, *Znaczenie dopłat bezpośrednich w rolnictwie południowo-wschodniej Polski*, [w:] *Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej – Uwarunkowania, Mechanizmy, Efekty*, red. M. Adamowicz, Prace Naukowe nr 49, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 311-322.
9. Zajac D., 2010, *Wielofunkcyjność gospodarstw rolników-przedsiębiorców*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia, nr 9 (2), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 229-240.
10. Kata R., Zajac D., 2010, *The impact of farmers' relationship with the institutions on the income of agricultural holdings in Poland*, [w:] *Linking competitiveness with equity and sustainability: new ideas for the socio-economic development of rural areas*, editor A. Fieldsend, Rural areas and development - vol. 7, European Rural Development Network, University of Debrecen, Warsaw, s. 225-232.
11. Zajac D., 2010, *Wykorzystanie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez rolników-przedsiębiorców*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 111, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 887-896.
12. Czudec A., Zajac D., 2010, *Znaczenie programu rolnośrodowiskowego we wdrażaniu form wielofunkcyjnego rolnictwa*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomika rolnictwa, Tom 97, Zeszyt 3, Warszawa, s. 51-60.
13. Kata R., Zajac D., 2011, *Role of territorial government in the development of agriculture and non-agricultural entrepreneurship in rural areas*, [w:] *Rural development: Quo Vadis?*, editor Z. Floriańczyk, Rural areas and development - vol. 8, European Rural Development Network, Institute of Agriculture and Food Economics – National Research Institute, Warsaw, s. 23-31.

14. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2011, *Importance of farmer – institutions relationship intensity for farm development*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia, nr 10 (3), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 109-122.
15. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2012, *Determinants of Change in Production Factors as Indicators of Farm Structure Transformations in Highly Fragmented Agriculture*, Olsztyn Economic Journal nr 7 (1/2012), Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn, s. 107-119.
16. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2012, *Wpływ zmian wybranych czynników produkcji na towarowość i strategię rozwoju gospodarstw rolnych*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 246, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 322-332.

W latach 2011-2014 realizowałem własny habilitacyjny projekt naukowo-badawczy finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki w Krakowie nr N N114 191240, pt.: „*Znaczenie pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich*”, którego byłem kierownikiem.

W ramach realizacji tego projektu prowadziłem badania naukowe na terenie południowo-wschodniej Polski. Badania ankietowe (wywiad z kwestionariuszem wśród rolników – właścicieli indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą) miały charakter badań częściowych – reprezentatywnych (dobór celowo – losowy). Jednostką próby były indywidualne gospodarstwa rolne z pozarolniczą działalnością gospodarczą, z terenu południowo-wschodniej Polski, tj. z trzech województw: świętokrzyskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Próbę badawczą stanowiło razem 210 jednostek, w tym 180 uczestniczących w Polskim FADN i 30 będących poza obserwacją FADN, znajdujących się na terenie 123 gmin w regionie objętym badaniami. Materiał empiryczny badań stanowią informacje i dane pierwotne, które uzyskałem w drodze wywiadu z kwestionariuszem przeprowadzonego z rolnikami oraz wtórne stanowiące uzupełnienie pierwotnych. Informacje i dane wtórne uzyskałem w drodze badań pośrednich, wykorzystując metodę statystyki gospodarczej i powszechnej. Korzystałem przy tym przede wszystkim z informacji i danych pochodzących z IERiGŻ-PIB w Warszawie, GUS w Warszawie, Urzędów Statystycznych w Kielcach, Krakowie i Rzeszowie oraz z urzędów 123 gmin objętych badaniami.

Efektom realizacji tego projektu jest rozprawa habilitacyjna (osiągnięcie naukowe): Zając D., 2014, *Znaczenie pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich*, Prace Naukowe Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria: Monografie i Opracowania, nr 17, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, ss. 385, a także następujące oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze:

1. Zając D., 2011, *Realizacja „Programu Rolnośrodowiskowego” w gospodarstwach z działalnością pozarolniczą*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XIII, Zeszyt 4, Warszawa-Poznań-Wrocław, s. 182-186.
2. Zając D., 2011, *Towarowość gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 166, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 811-821.

3. Zając D., 2011, *Możliwości i bariery rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w kontekście wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich (zarys koncepcji badań)*, [w:] *Gospodarstwa małowarowe przed nowym okresem planistyczno-rozliczeniowym Unii Europejskiej*, red. A. Skarżyńska, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej”, nr 28, IERiGŻ-PIB, Warszawa, s. 98-116.
4. Zając D., 2012, *Sprzedaż bezpośrednia jako forma dywersyfikacji działalności rolników-przedsiębiorców*, [w:] *Marketing – aktualne problemy i kierunki ewolucji*, red. M. Gębarowski, L. Witek, B. Zatwarnicka-Madura, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów, s. 321-329.
5. Zając D., 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu*, Zeszyt nr 26, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 284-294.
6. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2014, *Znaczenie zasobów ziemi w działalności rolniczej rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 347, *Ekonomia*, red. J. Sokołowski, M. Rękas, G. Węgrzyn, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 373-381.

Ponadto na podstawie badań przeprowadzonych w ramach realizacji tego projektu wspólnie z dwoma współautorami przygotowałem dwie kolejne oryginalne naukowe prace twórcze, które są złożone do druku:

1. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., *Społeczno-ekonomiczne korzyści z prowadzonej przez rolników pozarolniczej działalności gospodarczej*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej.
2. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., *The importance of non-agricultural economic activity of farmers in the modernization process of farms*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia.

W latach 2013-2014 uczestniczyłem w międzynarodowym projekcie naukowo-badawczym realizowanym przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie Urzędem Gminy Zarszyn oraz ze Stowarzyszeniem „Górna Olka” w Niżnej Sitnicy na Słowacji, finansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczypospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013, pt.: „Człowiek i Natura – transfer wiedzy i doświadczeń w Euroregionie Karpackim”.

Efektom mojego udziału w tym projekcie jest oryginalna opublikowana naukowa praca twórcza wydana w języku polskim i słowackim:

- Ostromecki A., Zając D., 2014, *Wpływ zmian czynników wytwórczych w rolnictwie na środowisko przyrodnicze Podkarpacia*, [w:] *Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju obszarów przygranicznych Polski i Słowacji*, red. B. Grzebyk, A. Walenia, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów, s. 131-146.
- Ostromecki A., Zając D., 2014, *Vplyv zmien výrobných faktorov v poľnohospodárstve na životné protredie Podkarpatského regiónu*, [w:] *Prírodné a sociálno-ekonomické podmienky rozvoja prihraničných oblastí Poľska a Slovenskej Republiky*, red. B. Grzebyk, A. Walenia, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów, s. 274-290.

Ponadto w latach 2012-2013 we współpracy z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie, uczestniczyłem w badaniach naukowych oraz w przygotowaniu dwóch raportów w ramach Programu Wieloletniego 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”.

W 2012 roku brałem udział w badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli 96 instytucji szczebla regionalnego działających na rzecz rozwoju rolnictwa na terenie całej Polski, takich jak: wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, izby rolnicze, Sekretariaty Regionalne KSOW, Oddziały Terenowe ARR i ANR oraz Oddziały Regionalne ARiMR. Poza tym uczestniczyłem również w badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli 174 instytucji szczebla lokalnego działających na rzecz rozwoju rolnictwa na terenie województwa podkarpackiego, takich jak: gminy wiejskie i powiaty ziemskie jako jednostki samorządu terytorialnego, powiatowe zespoły doradztwa rolniczego oraz powiatowe oddziały ARiMR.

Efektom przeprowadzonych badań jest monografia:

- Zajac D., 2012, *Ocena koordynacji i współpracy między instytucjami działającymi na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – na poszczególnych poziomach administracyjnych*, red. D. Kołodziejczyk, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”, nr 47, IERiGŻ-PIB, Warszawa, ss. 166.

W 2013 roku uczestniczyłem w badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli samorządów lokalnych 15 gmin w subregionie bielskim, 20 gmin w subregionie puławskim oraz 14 gmin w subregionie włocławskim. Uzupełniający materiał empiryczny w ramach prowadzonych badań uzyskano z Banku Danych Lokalnych GUS w Warszawie oraz z ARiMR w Warszawie.

Efektom przeprowadzonych badań jest monografia:

- Zajac D., 2013, *Instytucjonalne uwarunkowania rozwoju infrastruktury jako głównego czynnika zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, część 1, red. D. Kołodziejczyk, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”, nr 85, IERiGŻ-PIB, Warszawa, ss. 126.

III.3. Udział w konferencjach, seminariach i warsztatach naukowych

W trakcie mojej pracy zawodowej, tj. w latach 1996-2015 uczestniczyłem w 50 konferencjach, seminariach i warsztatach naukowych, podczas których wygłosiłem 29 referatów, w tym 6 za granicą (Słowacja, Ukraina, Węgry). Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych uczestniczyłem w 34 konferencjach, seminariach i warsztatach naukowych, podczas których wygłosiłem 16 referatów, w tym 5 za granicą (Słowacja, Węgry). Ponadto moim największym osiągnięciem w tym zakresie było dwukrotne przewodniczenie sekcji na konferencjach naukowych, w tym również na konferencji międzynarodowej. Poniżej zamieszczam szczegółowy wykaz konferencji, seminariów i warsztatów naukowych, w których brałem udział.

Wykaz referatów wygłoszonych na konferencjach i seminariach naukowych (autor/autorzy referatu, rok wygłoszenia, tytuł referatu, nazwa konferencji/seminarium, miejsce odbycia konferencji/seminarium):

1. Zając D., 1997, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w gminie podmiejskiej (na przykładzie gminy Krasne)*, Konferencja nt. Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój terenów wiejskich, Trzcinica.
2. Zając D., 1998, *Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w indywidualnych gospodarstwach rolnych gminy podmiejskiej*, Konferencja nt. Agrobiznes w regionie południowo-wschodniej Polski, Rzeszów.
3. Czudec A., Zając D., 1998, *Działalność gospodarcza w gminach „Doliny Strugu”*, Seminarium nt. Rozwój lokalny w „Dolinie Strugu”, Tyczyn.
4. Ostromecki A., Zając D., 1998, *Zamierzenia gospodarce rolników w województwie rzeszowskim*, Seminarium nt. Wieś i rolnictwo rzeszowskie, Rzeszów.
5. Ostromecki A., Zając D., 1998, *Wybrane czynniki kształtujące aktywność pozarolniczą ludności rolniczej*, Seminarium nt. Wieś i rolnictwo rzeszowskie, Rzeszów.
6. Ostromecki A., Zając D., 1999, *Znaczenie integracji pionowej i poziomej w przekształceniach agrobiznesu w Polsce*, Konferencja nt. Teoria i praktyka rozwoju gospodarki żywnościowej, Lwów.
7. Zając D., 1999, *Kredytowanie działalności gospodarczej przez banki spółdzielcze w gminach podmiejskich regionu podkarpackiego*, Konferencja nt. Potencjał ekonomiczno - produkcyjny i możliwości jego wykorzystania w agrobiznesie regionu karpackiego w aspekcie integracji z Unią Europejską, Boguchwała.
8. Zając D., 1999, *Pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona przez rolników w gminach sąsiadujących z miastem Rzeszów*, VI Kongres SERiA, Rzeszów.
9. Ostromecki A., Zając D., 2000, *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich południowo-wschodniej Polski*, Konferencja nt. Turystyka oraz mała przedsiębiorczość jako formy aktywizacji obszarów przygranicznych, Jarosław.
10. Zając D., 2000, *Potencjał gospodarczy obszarów wiejskich regionu podkarpackiego*, Konferencja nt. Konkurencyjność rolnictwa z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych w aspekcie integracji z Unią Europejską, Zatwarnica.
11. Zając D., Kata R., 2001, *Zapotrzebowanie rolników na kredyt w zakresie pozarolniczej działalności gospodarczej w regionie podkarpackim*, Konferencja nt. Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku, Zakopane.
12. Zając D., 2001, *Pozarolnicza działalność gospodarcza w gminach regionu podkarpackiego*, Konferencja nt. Globalizacja i regionalizacja gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej na początku XXI wieku, Polańczyk.
13. Kata R., Zając D., 2002, *Wykorzystanie instrumentów kredytowych w restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa rozdrobnionego*, Konferencja nt. Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku, Olszanica.
14. Zając D., 2003, *Działalność rolników-przedsiębiorców w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich o zróżnicowanym położeniu geograficznym*, Konferencja nt. Regionalne uwarunkowania ekonomicznego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, Rzeszów.
15. Ostromecki A., Zając D., 2004, *Czynniki różnicujące natężenie ruchu turystycznego w obszarach górskich i podgórskich*, Konferencja nt. Ekonomiczne i organizacyjne aspekty rozwoju turystyki, Rzeszów.
16. Kata R., Zając D., 2005, *Directions of structural changes in dispersed agriculture of the Podkarpacki region in 1996-2002 years*, National and Regional Economics V, Koszyce - Herlany.

17. Zając D., 2005, *Pozarolnicza działalność gospodarcza w gminie Tyczyn*, Seminarium nt. Samorząd lokalny – istota, efekty i doświadczenia. XV lat samorządu gminy Tyczyn 1990-2005, Tyczyn.
18. Zając D., 2006, *Subregional conditions of development of economic activity in rural areas (on the example of podkarpackie province)*, National and Regional Economics VI, Koszyce - Herlany.
19. Kata R., Zając D., 2007, *Influence of integration processes on transformation of cooperative banking sector in Europe*, 2nd Central European Conference in Regional Science – CERS, Novy Smokovec – The High Tatras.
20. Kata R., Zając D., 2009, *The impact of farmers' relationship with the institutions on the income of agricultural holdings in Poland*, 7th EUROPEAN RURAL DEVELOPMENT NETWORK CONFERENCE, nt. Linking Competitiveness with Equity and Sustainability: New Ideas For the Socio-Economic Development of Rural Areas, Debrecen.
21. Ostromecki A., Zając D., 2009, *Zmiany w wybranych czynnikach rozwoju społeczno-gospodarczego regionu górskiego*, Konferencja nt. Możliwości i bariery rozwoju środowiskowych i społeczno-ekonomicznych funkcji obszarów górskich, Bukowiec.
22. Kata R., Zając D., 2009, *Bariery we współpracy rolników z otoczeniem instytucjonalnym*, Konferencja nt. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy w kontekście uwarunkowań instytucjonalnych, Rzeszów.
23. Ostromecki A., Zając D., 2010, *Działalność samorządu lokalnego na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w obszarach górskich*, Konferencja nt. Uwarunkowania przedsiębiorczości – różnorodność i jedność, Tarnobrzeg.
24. Zając D., 2010, *Trans-border cooperation as a factor of local development*, National and Regional Economics VIII, Koszyce - Herlany.
25. Zając D., 2011, *Możliwości i bariery rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w kontekście wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich (zarys koncepcji badań)*, III Krakowskie Seminarium Ekonomistów Rolnictwa, Kraków.
26. Zając D., 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, Konferencja z cyklu: Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy, nt. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu, Rzeszów.
27. Zając D., 2012, *Poprawa jakości kształcenia w szkołach wyższych poprzez wykorzystanie środków finansowych z Unii Europejskiej*, Konferencja nt. Podsumowanie projektu „Program Rozwoju PSW w Jasle”, Jasło.
28. Zając D., 2012, *Sprzedż bezpośrednia jako forma dywersyfikacji działalności rolników-przedsiębiorców*, Konferencja nt. Polska i świat wobec współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych, Solina.
29. Zając D., 2014, *Wielofunkcyjność obszarów wiejskich cennych przyrodniczo*, Konferencja w ramach projektu pt. Człowiek i natura – transfer wiedzy i doświadczeń w Euroregionie Karpackim, nt. Rozwój obszarów przyrodniczo cennych pogranicza Polski i Słowacji w warunkach realizacji polityki spójności, Nowosielce.

Przewodniczenie sekcji na konferencjach naukowych:

1. Zając D., 2009, Przewodniczenie sekcji na temat: „*Miejsce rolnictwa w strukturze gospodarki regionu górskiego*”, na Konferencji nt. Możliwości i bariery rozwoju środowiskowych i społeczno-ekonomicznych funkcji obszarów górskich, Bukowiec.
2. Zając D., 2012, Przewodniczenie sekcji na temat: „*Instrumenty polityki regionalnej Unii Europejskiej – efekty i pożądane kierunki zmian*”, na 8th INTERNATIONAL CONFERENCE of ASECU, nt. Determinants of Regional Development in the Context of the Globalization Process, Rzeszów.

Udział w pozostałych konferencjach, seminariach i warsztatach naukowych:

1. Zając D., 1997, II Warsztaty Ekonomistów Rolnych, Zwierzyniec.
2. Zając D., 1999, IV Warsztaty Ekonomistów Rolnych, Krasnobród.
3. Zając D., 1999, Konferencja nt. Rozwój regionalny – problemy i ujęcia ilościowe, Białystok.
4. Zając D., 2006, XI Warsztaty Ekonomistów Rolnych, Krasnobród.
5. Zając D., 2008, Konferencja nt. Rolnictwo i przemysł spożywczy cztery lata po rozszerzeniu Unii Europejskiej – czy wykorzystaliśmy szansę?, Warszawa.
6. Zając D., 2009, Konferencja nt. Problemy rozwoju obszarów transgranicznych, Jasło.
7. Zając D., 2009, Konferencja nt. Problematyka obszarów metropolitalnych – polskie i słowackie doświadczenia w Euroregionie Karpackim, Rzeszów.
8. Zając D., 2009, Seminarium w ramach projektu badawczego pt. Wielofunkcyjność rolnictwa – podstawy identyfikacji, kwantyfikacji oraz powiązania z instrumentami polityki rolnej, Warszawa.
9. Zając D., 2010, Seminarium nt. Obciążenia gospodarstw rolnych osób fizycznych a możliwości rozwojowe tych gospodarstw, Warszawa.
10. Zając D., 2010, Konferencja nt. Kierunki rozwoju rolnictwa, Warszawa.
11. Zając D., 2010, Seminarium w The Macaulay Land Use Research Institute w Aberdeen, Szkocja.
12. Zając D., 2011, Konferencja nt. Problemy gospodarki ziemią rolniczą ze szczególnym uwzględnieniem regionów rozdrobnionych agrarnie, Kraków-Dobczyce.
13. Zając D., 2012, Konferencja nt. Problemy gospodarki przestrzennej, Jasło.
14. Zając D., 2012, Konferencja podsumowująca plan 4-letni 2009-2012 pt. Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji, Warszawa.
15. Zając D., 2013, Konferencja nt. Nowe rozwiązania WPR 2013+ wobec wyzwań rolnictwa krajów członkowskich UE, Suchedniów.
16. Zając D., 2013, Konferencja nt. Nowa polityka rolna UE – kontynuacja czy rewolucja?, Jachranka.
17. Zając D., 2013, Konferencja nt. Problemy gospodarki przestrzennej, Jasło.
18. Zając D., 2014, Konferencja nt. Osiągnięcia i wyzwania w gospodarce żywnościowej i na obszarach wiejskich w 10 lat po rozszerzeniu UE, Rawa Mazowiecka.
19. Zając D., 2014, Konferencja nt. Problemy przemian społeczno-gospodarczych, Jasło.

III.4. Nagrody i wyróżnienia za działalność naukowo-badawczą

1. *Dyplom Uznania* przyznany uchwałą Rady Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 25 marca 2003 roku za wyróżniającą pracę doktorską pt. „*Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim*”.
2. Nagroda JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego za pracę doktorską pt. „*Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim*”, październik 2003 rok.
3. *List Gratulacyjny* od JM Rektora Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle z okazji 10-lecia pracy oraz za wyróżniającą działalność dydaktyczną, naukową i organizacyjną, październik 2014 rok.

Renata Łęga

Wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki

I. Wykaz publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy

A) Tytuł osiągnięcia naukowego:

Zając D., 2014, *Znaczenie pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich*, Prace Naukowe Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego Seria: Monografie i Opracowania nr 17, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, ss. 385.

II. Wykaz innych (nie wchodzących w skład osiągnięcia wymienionego w pkt I) opublikowanych prac naukowych oraz wskaźniki dokonań naukowych

A) Publikacje naukowe w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH)

BRAK

B) Monografie, publikacje naukowe w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w pkt II A

1. Zając D., 1997, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w gminie podmiejskiej (na przykładzie gminy Krasne)*, [w:] *Przedsiębiorczość w agrobiznesie, a rozwój terenów wiejskich*, AR w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, Rzeszów - Trzcianica, s. 339-351.
2. Zając D., 1998, *Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w indywidualnych gospodarstwach rolnych gminy podmiejskiej*, Zeszyty Naukowe AR w Krakowie, nr 52, Kraków, s. 273-278.
3. Lechwar M., Zając D., 1998, *Działalność spółdzielni produkcji rolniczej w warunkach gospodarki rynkowej*, Zeszyty Naukowe AR w Krakowie, nr 52, Kraków, s. 335-340. Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
4. Czudec A., Zając D., 1998, *Działalność gospodarcza w gminach „Doliny Strugu”*, [w:] *Rozwój lokalny w „Dolinie Strugu”*, AR w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, Tyczyn - Rzeszów, s. 87-98. Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych

- empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
5. Ostromecki A., Zajac D., 1998, *Zamierzenia gospodarcze rolników w województwie rzeszowskim*, [w:] *Wieś i rolnictwo rzeszowskie*, AR w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów, s. 71-84.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
  6. Ostromecki A., Zajac D., 1998, *Wybrane czynniki kształtujące aktywność pozarolniczą ludności rolniczej*, [w:] *Wieś i rolnictwo rzeszowskie*, AR w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów, s. 163-173.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
  7. Zajac D., 1999, *Pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona przez rolników w gminach sąsiadujących z miastem Rzeszów*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom I, Zeszyt 3, Rzeszów, s. 225-232.
  8. Ostromecki A., Zajac D., 1999, *Znaczenie integracji pionowej i poziomej w przekształcaniach agrobiznesu w Polsce*, [w:] *Teoria i praktyka rozwoju gospodarki żywnościowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu we Lwowie, Lwów, s. 9-11.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji oraz przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
  9. Zajac D., 1999, *Kredytowanie działalności gospodarczej przez banki spółdzielcze w gminach podmiejskich regionu podkarpackiego*, [w:] *Potencjał ekonomiczno - produkcyjny i możliwości jego wykorzystania w agrobiznesie regionu karpackiego w aspekcie integracji z Unią Europejską*, część II, AR w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, Rzeszów, s. 271-283.
  10. Ostromecki A., Zajac D., 2000, *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich południowo-wschodniej Polski*, [w:] *Turystyka oraz mała przedsiębiorczość jako formy aktywizacji obszarów przygranicznych*, tom II, Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jarosławiu, Jarosław, s. 93-99.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
  11. Zajac D., 2000, *Kreowanie przedsiębiorczości pozarolniczej przez rolników w regionie rolnictwa rozdrobnionego*, [w:] *Rola małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju obszarów wiejskich*, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej w Siedlcach, Siedlce, s. 208-216.
  12. Kata R., Zajac D., 2000, *Rola banków spółdzielczych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarki chłopskiej regionu podkarpackiego*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom II, Zeszyt 6, Warszawa-Poznań-Zamość, s. 118-123.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.

13. Zając D., 2000, *Potencjał gospodarczy obszarów wiejskich regionu podkarpackiego*, [w:] *Konkurencyjność rolnictwa z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych w aspekcie integracji z Unią Europejską*, część I, AR w Krakowie Wydział Ekonomii w Rzeszowie, Rzeszów - Zatwarnica, s. 119-124.
14. Zając D., Kata R., 2001, *Finansowanie rozwoju gospodarki chłopskiej przez banki spółdzielcze w wybranych gminach regionu podkarpackiego*, *Wieś i Doradztwo*, nr 2, Kraków, s. 35-38.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
15. Zając D., Kata R., 2001, *Zapotrzebowanie rolników na kredyt w zakresie pozarolniczej działalności gospodarczej w regionie podkarpackim*, [w:] *Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku*, Oficyna wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Zakopane, s. 581-586.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
16. Zając D., 2001, *Pozarolnicza działalność gospodarcza w gminach regionu podkarpackiego*, [w:] *Globalizacja i regionalizacja gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej na początku XXI wieku*, Oficyna wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów-Polańczyk, s. 419-424.
17. Kata R., Zając D., 2001, *Potrzeby kapitałowe w zakresie rozwoju pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich regionu podkarpackiego*, [w:] *Przyrodnicze i ekonomiczne warunki zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, część II, *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, Zeszyty Naukowe AR w Krakowie, zeszyt 76, Kraków, s. 387-393.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
18. Zając D., 2002, *Barriers of working and of development of small firms in rural areas*, [w:] *Company at the turn of the 21ST century*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów, s. 89-93.
19. Zając D., 2002, *Przedsiębiorczość pozarolnicza rolników w regionie podkarpackim*, *Prace Naukowe AE we Wrocławiu*, nr 941, tom 2, Wrocław, s. 520-525.
20. Zając D., Kata R., 2002, *Wsparcie instytucjonalne przedsiębiorczości pozarolniczej rolników*, [w:] *Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów-Olszanica, s. 139-144.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji oraz przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
21. Kata R., Zając D., 2002, *Wykorzystanie instrumentów kredytowych w restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa rozdrobnionego*, [w:] *Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów-Olszanica, s. 55-62.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.

22. Pawłowska J., Zajac D., 2003, *Чинники розвитку позасільськогосподарського підприємства в сільських регіонах*, [w:] *Регіональні умови розвитку сільських прикордонних регіонів Польщі і України*, red. A. Czudec, G. Ślusarz, G. Czerewko, Uniwersytet Rzeszowski, Państwowy Uniwersytet Rolniczy we Lwowie-Dublanach, Rzeszów-Lwów, s. 95-103.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
23. Zajac D., 2003, *Działalność rolników-przedsiębiorców w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich o zróżnicowanym położeniu geograficznym*, [w:] *Regionalne uwarunkowania ekonomicznego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, red. A. Czudec, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, tom 2, Rzeszów, s. 270-279.
24. Zajac D., 2003, *Cechy społeczno-demograficzne rolników prowadzących rejestrowaną działalność pozarolniczą*, *Prace Naukowe AE we Wrocławiu*, nr 983, tom 2, Wrocław, s. 567-573.
25. Zajac D., 2003, *Zmiany w rejestrowanej działalności pozarolniczej rolników w regionie podkarpackim*, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, nr 2 (1), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 67-78.
26. Kata R., Zajac D., 2003, *Perspektywy kredytowania rolnictwa podkarpackiego w opiniach prezesów banków spółdzielczych*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 9, Seria Ekonomiczna, Ekonomika Rolnictwa 1*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 175-179.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
27. Zajac D., 2003, *Zmiany w gospodarstwach rolnych powodowane uruchomieniem działalności pozarolniczej*, *Roczniki Naukowe SERiA, Tom V, Zeszyt 1*, Warszawa-Poznań-Koszalin, s. 307-311.
28. Zajac D., 2003, *Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim (streszczenie rozprawy doktorskiej)*, *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, nr 4 (297), Warszawa, s. 117-120.
29. Miś T., Zajac D., 2004, *Potrzeby doradcze rolników z regionu podkarpackiego współpracujących z ODR, w aspekcie integracji Polski z UE*, *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego nr 1, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu*, Poznań, s. 21-30.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
30. Zajac D., 2004, *Wykorzystanie zasobów produkcyjnych z gospodarstwa rolnego do działalności pozarolniczej prowadzonej przez rolników na własny rachunek*, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, nr 3 (1), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 135-144.
31. Zajac D., 2004, *Mała i średnia przedsiębiorczość w rozwoju obszarów wiejskich*, [w:] *Możliwości i bariery rozwoju działalności gospodarczej w obszarach wiejskich*, red. A. Czudec, G. Ślusarz, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, s. 18-27.
32. Kata R., Zajac D., 2004, *Zewnętrzne i wewnętrzne ograniczenia kredytowe w rolnictwie rozdrobnionym*, *Prace Naukowe AE we Wrocławiu*, nr 1015, tom 1, Wrocław, s. 358-366.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.

33. Zając D., 2004, *Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych rolników prowadzących działalność pozarolniczą na własny rachunek*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 18, Seria Ekonomiczna, *Ekonomika Rolnictwa 2*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 40-47.
34. Zając D., Kata R., 2004, *Możliwości łagodzenia ograniczeń w rozwoju działalności pozarolniczej rolników przez samorządy lokalne*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom VI, Zeszyt 4, Warszawa-Poznań-Puławy, s. 231-236.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
35. Ostromecki A., Zając D., 2004, *Czynniki różnicujące natężenie ruchu turystycznego w obszarach górskich i podgórskich*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne aspekty rozwoju turystyki*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Rzeszów, s. 103-111.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
36. Kata R., Zając D., 2005, *Directions of structural changes in dispersed agriculture of the Podkarpacki region in 1996-2002 years*, [w:] *National and regional economics V*, Technical University of Kosice - Faculty of Economics, Koszyce - Herlany, Słowacja, s. 321-326.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
37. Zając D., 2005, *Stan i uwarunkowania rozwoju działalności pozarolniczej w gminach o zróżnicowanym położeniu geograficznym w województwie podkarpackim*, Zagadnienia Doradztwa Rolniczego nr 1, Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu, Poznań, s. 71-79.
38. Zając D., 2005, *Wewnątrzregionalne zróżnicowanie w rozwoju działalności pozarolniczej (na przykładzie województwa podkarpackiego)*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom VII, Zeszyt 4, Warszawa-Poznań, s. 435-440.
39. Zając D., 2005, *Rozwój działalności pozarolniczej rolników w gminach o zróżnicowanym położeniu geograficznym*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 28, Seria Ekonomiczna, *Ekonomika Rolnictwa 3*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 26-35.
40. Grzebyk B., Zając D., 2005, *Rola samorządu gminy w rozwoju lokalnym*, [w:] *Samorząd lokalny – istota, efekty i doświadczenia. XV lat samorządu gminy Tyczyn 1990-2005*, Uniwersytet Rzeszowski, Zakład Polityki Gospodarczej i Agrobiznesu, Rzeszów-Tyczyn, s. 75-83.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
41. Zając D., 2005, *Pozarolnicza działalność gospodarcza w gminie Tyczyn*, [w:] *Samorząd lokalny – istota, efekty i doświadczenia. XV lat samorządu gminy Tyczyn 1990-2005*, Uniwersytet Rzeszowski, Zakład Polityki Gospodarczej i Agrobiznesu, Rzeszów-Tyczyn, s. 95-104.

42. Mantaj A., Ostromecki A., Zajac D., 2005, *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich województwa podkarpackiego*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia, nr 4 (2), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 41-50.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
43. Zajac D., Kata R., 2006, *Znaczenie kapitału ludzkiego i czynników demograficznych w rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, [w:] *Przedsiębiorczość w rozwoju obszarów wiejskich*, red. A.M. Rak, Monografie nr 72, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce, s. 35-41.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
44. Kata R., Zajac D., 2006, *Znaczenie lokalnych instytucji finansowych w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*, [w:] *Zrównoważony i trwały rozwój wsi i rolnictwa. Przedsiębiorstwa i organizacje publiczne w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*, red. M. Adamowicz, SGGW Wydział Ekonomiczno-Rolniczy Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu, Prace Naukowe nr 39, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 159-167.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
45. Zajac D., 2006, *Subregional conditions of development of economic activity in rural areas (on the example of podkarpackie province)*, [w:] *National and regional economics VI*, Technical University of Kosice - Faculty of Economics, Koszyce - Herlany, Słowacja, s. 451-458.
46. Zajac D., 2007, *Znaczenie ekonomicznych cech lokalnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorczości i wdrażania innowacji*, [w:] *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, red. A. Czudec, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Rzeszów, s. 53-76.
47. Ostromecki A., Mantaj A., Zajac D., 2007, *Wybrane determinanty innowacyjności przedsiębiorstw na terenach wiejskich*, [w:] *Innowacje a konkurencyjność gospodarki*, red. M. Cisek, Monografie nr 82, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce, s. 257-266.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
48. Zajac D., 2007, *Działania innowacyjne w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na obszarach wiejskich*, [w:] *Transfer wiedzy i działań innowacyjnych w obszarze agrobiznesu. Uwarunkowania, mechanizmy, efekty*, red. S. Makarski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 58-70.
49. Baran E., Miś T., Zajac D., 2007, *Wybrane przesłanki i uwarunkowania rozwoju grup producenckich w województwie podkarpackim*, [w:] *Ogólne problemy rozwoju grup producenckich w rolnictwie*, red. K. Łęczycki, Monografie nr 89, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce, s. 109-118.

- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 33%.
50. Polański S., Barłowska – Łapka A., Zajac D., 2007, *Uwarunkowania rozwoju turystyki na terenie uzdrowiskowej gminy Rymanów*, [w:] *Podnikanie a inovacie podnikatel'skych aktivit II*, Intenational School of Management Slovakia v Presove, Presov, Słowacja, s. 196-205.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 34%.
51. Polański S., Barłowska – Łapka A., Zajac D., 2007, *Produkt markowy w agroturystyce (na przykładzie Sandomierskiego Szlaku Jabłkowego)*, [w:] *Podnikanie a inovacie podnikatel'skych aktivit II*, Intenational School of Management Slovakia v Presove, Presov, Słowacja, s. 206-211.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 34%.
52. Zajac D., 2007, *Ocena wybranych warunków działalności gospodarczej w województwie podkarpackim*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*, nr 42, Seria Ekonomiczna, *Ekonomia 1*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 146-156.
53. Kata R., Zajac D., 2007, *Influence of integration processes on transformation of cooperative banking sector in Europe*, [w:] *2nd Central European Conference in Regional Science – CERS*, Technical University of Kosice - Faculty of Economics, Novy Smokovec – The High Tatras, Słowacja, s. 411-416.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
54. Kata R., Zajac D., 2008, *Dochody gospodarstw rolnych w aspekcie relacji rolników z otoczeniem instytucjonalnym*, [w:] *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych*, red. J. Sokołowski, Tom II, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Jelenia Góra, s. 273-282.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
55. Zajac D., 2008, *Efekty współpracy rolników z otoczeniem instytucjonalnym jako czynniki konkurencyjności gospodarstw*, *Roczniki Naukowe SERiA*, Tom X, Zeszyt 1, Warszawa-Poznań-Lublin, s. 488-493.
56. Zajac D., 2009, *Korzyści i bariery współpracy rolników-przedsiębiorców z otoczeniem instytucjonalnym*, *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, nr 3 (320), Warszawa, s. 50-64.
57. Zajac D., 2009, *Zmiany w gospodarstwach rolnych z działalnością pozarolniczą w kontekście współpracy rolników z instytucjami lokalnymi*, *Roczniki Naukowe SERiA*, Tom XI, Zeszyt 1, Warszawa-Poznań-Olsztyn, s. 463-468.
58. Zajac D., 2009, *Zamierzenia gospodarcze rolników-przedsiębiorców w kontekście ich współpracy z instytucjami lokalnymi*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 39, *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów*

- publicznych*, Tom I, red. J. Sokołowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 903-911.
59. Ostromecki A., Zajac D., 2009, *Ekonomiczne i społeczne bariery rozwoju rolnictwa w południowo-wschodniej Polsce*, [w:] *Możliwości i bariery rozwoju regionu*, red. A. Czudec, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 51-66.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
60. Zajac D., Kata R., 2009, *Bariery we współpracy rolników z otoczeniem instytucjonalnym*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Uwarunkowania instytucjonalne*, Zeszyt nr 14, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 541-550.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
61. Ostromecki A., Zajac D., 2009, *Changes in selected factors of socio-economic development of mountainous region*, *Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich*, Zeszyt 56, PAN, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich, Kraków, s. 133-147.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
62. Ostromecki A., Zajac D., Mantaj A., 2009, *Znaczenie dopłat bezpośrednich w rolnictwie południowo-wschodniej Polski*, [w:] *Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej – Uwarunkowania, Mechanizmy, Efekty*, red. M. Adamowicz, *Prace Naukowe* nr 49, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 311-322.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
63. Zajac D., 2010, *Wykorzystanie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez rolników-przedsiębiorców*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 111, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 887-896.
64. Zajac D., 2010, *Wielofunkcyjność gospodarstw rolników-przedsiębiorców*, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, nr 9 (2), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 229-240.
65. Czudec A., Zajac D., 2010, *Znaczenie programu rolnośrodowiskowego we wdrażaniu form wielofunkcyjnego rolnictwa*, *Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomika rolnictwa*, Tom 97, Zeszyt 3, Warszawa, s. 51-60.
Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel i rysunków, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
66. Ostromecki A., Zajac D., 2010, *Sytuacja demograficzna a gospodarka karpacciego regionu górskiego*, [w:] *Czynniki kształtujące konkurencyjność regionu górskiego (na*

- przykładzie polskich Karpat), red. A. Czudec, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 35-63.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
67. Kata R., Zajac D., 2010, *The impact of farmers' relationship with the institutions on the income of agricultural holdings in Poland*, [w:] *Linking competitiveness with equity and sustainability: new ideas for the socio-economic development of rural areas*, editor A. Fieldsend, Rural areas and development - vol. 7, European Rural Development Network, University of Debrecen, Warsaw, s. 225-232.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
68. Ostromecki A., Zajac D., 2010, *Działalność samorządu lokalnego na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w obszarach górskich*, [w:] *Uwarunkowania przedsiębiorczości – różnorodność i jedność*, red. K. Jaremczuk, Tom II, Rozdział 54, PWSZ w Tarnobrzegu, Tarnobrzeg, s. 408-427.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
69. Zajac D., 2010, *Trans-border cooperation as a factor of local development*, [w:] *National and Regional Economics VIII*, Technical University of Kosice - Faculty of Economics, Koszyce - Herlany, Słowacja, s. 1118-1129.
70. Ostromecki A., Zajac D., Mantaj A., 2011, *Importance of farmer – institutions relationship intensity for farm development*, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, nr 10 (3), Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 109-122.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
71. Mantaj A., Ostromecki A., Zajac D., 2011, *Wpływ zmian struktury agrarnej na realizację funkcji obszarów górskich*, *Roczniki Naukowe SERiA*, Tom XIII, Zeszyt 8, Warszawa-Poznań-Wrocław, s. 140-148.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
72. Zajac D., 2011, *Możliwości i bariery rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w kontekście wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich (zarys koncepcji badań)*, [w:] *Gospodarstwa małotowarowe przed nowym okresem planistyczno-rozliczeniowym Unii Europejskiej*, red. A. Skarżyńska, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej”, nr 28, IERiGŻ-PIB, Warszawa, s. 98-116.
73. Kata R., Zajac D., 2011, *Role of territorial government in the development of agriculture and non-agricultural entrepreneurship in rural areas*, [w:] *Rural development: Quo Vadis?*, editor Z. Floriańczyk, Rural areas and development - vol.

- 8, European Rural Development Network, Institute of Agriculture and Food Economics – National Research Institute, Warsaw, s. 23-31.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel i wykresu, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 50%.
74. Zając D., 2011, *Realizacja „Programu Rolnośrodowiskowego” w gospodarstwach z działalnością pozarolniczą*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XIII, Zeszyt 4, Warszawa-Poznań-Wrocław, s. 182-186.
75. Zając D., 2011, *Towarowość gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 166, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 811-821.
76. Zając D., 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu*, Zeszyt nr 26, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 284-294.
77. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2012, *Determinants of Change in Production Factors as Indicators of Farm Structure Transformations in Highly Fragmented Agriculture*, Olsztyn Economic Journal nr 7 (1/2012), Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn, s. 107-119.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
78. Zając D., 2012, *Sprzedaż bezpośrednia jako forma dywersyfikacji działalności rolników-przedsiębiorców*, [w:] *Marketing – aktualne problemy i kierunki ewolucji*, red. M. Gębarowski, L. Witek, B. Zatwarnicka-Madura, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów, s. 321-329.
79. Ostromecki A., Zając D., Mantaj A., 2012, *Wpływ zmian wybranych czynników produkcji na towarowość i strategię rozwoju gospodarstw rolnych*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 246, *Polityka ekonomiczna*, red. J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 322-332.
- Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.
80. Zając D., 2012, *Ocena koordynacji i współpracy między instytucjami działającymi na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – na poszczególnych poziomach administracyjnych*, red. D. Kołodziejczyk, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej”, nr 47, IERiGŻ-PIB, Warszawa, ss. 166 (monografia).
81. Zając D., 2013, *Strukturalne i przestrzenne uwarunkowania rozwoju podkarpackiego rolnictwa*, red. A. Czudec, M. Cierpień-Wolan, Uniwersytet Rzeszowski – Wydział Ekonomii, Wydawnictwo Oświatowe „FOSZE”, Rzeszów, ss. 147 (monografia).
82. Zając D., 2013, *Instytucjonalne uwarunkowania rozwoju infrastruktury jako głównego czynnika zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, część 1, red. D. Kołodziejczyk, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „Konkurencyjność polskiej

gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej”, nr 85, IERiGŻ-PIB, Warszawa, ss. 126 (monografia).

83. Ostromecki A., Zajac D., 2014, *Vplyv zmien výrobných faktorov v poľnohospodárstve na životné protredie Podkarpatského regiónu*, [w:] *Prírodné a sociálno-ekonomické podmienky rozvoja prihraničných oblastí Poľska a Slovenskej Republiky*, red. B. Grzebyk, A. Walenia, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów, s. 274-290.

Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.

84. Ostromecki A., Zajac D., Mantaj A., 2014, *Znaczenie zasobów ziemi w działalności rolniczej rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 347, *Ekonomia*, red. J. Sokołowski, M. Rękas, G. Węgrzyn, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 373-381.

Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu. Mój udział procentowy szacuję na 60%.

C) Opracowania zbiorowe, katalogi zbiorów, dokumentacja prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych

1. Czudec A., Kata R., Miś T., Zajac D., 2008, *Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, ss. 278.

Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na opracowaniu jej koncepcji, przeprowadzeniu badań (zgromadzenie materiału empirycznego), opracowaniu części tabel, wykonaniu analizy i interpretacji danych empirycznych oraz na przygotowaniu części jej tekstu (podrozdział 4.3 i 5 rozdział). Mój udział procentowy szacuję na 25%.

D) Sumaryczny *impact factor* według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania: BRAK

E) Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS): BRAK

▪ Liczba cytowań publikacji według bazy Harzing's Publish or Perish: 13

▪ Liczba cytowań publikacji według bazy Google Scholar: 49

F) Indeks Hirscha według bazy Web of Science (WoS): BRAK

▪ Indeks Hirscha według bazy Harzing's Publish or Perish: 3

▪ Indeks Hirscha według bazy Google Scholar: 2

G) Kierowanie międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz udział w takich projektach

1. Tytuł projektu: *„Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim”*, okres realizacji projektu: 2002 rok, projekt finansowany ze środków Uniwersytetu Rzeszowskiego, charakter udziału habilitanta w projekcie: kierownik, autor pracy doktorskiej oraz autor i współautor innych publikacji naukowych.
2. Tytuł projektu: *„Wsparcie przekształceń społeczno-ekonomicznych wiejskich obszarów przygranicznych Polski i Ukrainy”*, okres realizacji projektu: 2003 rok, projekt międzynarodowy realizowany przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie z Państwowym Uniwersytem Rolniczym we Lwowie – Dublanach przy wsparciu Inicjatywy Współpracy Polsko – Amerykańsko – Ukraińskiej (PAUCI) finansowanej przez USAID, charakter udziału habilitanta w projekcie: wykonawca, współautor publikacji naukowej.
3. Tytuł projektu: *„Tworzenie sieci współpracy w zakresie innowacji pomiędzy przedsiębiorstwami z obszarów wiejskich a sektorem badawczo-rozwojowym – na przykładzie powiatów: rzeszowskiego, ropczycko-sędziszowskiego i bieszczadzkiego”*, okres realizacji projektu: 2006 – 2007, projekt realizowany przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy ZPORR, charakter udziału habilitanta w projekcie: wykonawca, autor i współautor publikacji naukowych.
4. Tytuł projektu: *„Transfer wiedzy i działań innowacyjnych w obszarze agrobiznesu”*, okres realizacji projektu: 2007 rok, projekt realizowany przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy ZPORR, charakter udziału habilitanta w projekcie: współautor publikacji naukowej.
5. Tytuł projektu: *„Rola lokalnych instytucji w przekształceniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw (po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej)”*, okres realizacji projektu: 2006 – 2008, projekt realizowany na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kierownictwem prof. dr hab. Adama Czudeca, finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie nr N114 009 31/2320, charakter udziału habilitanta w projekcie: wykonawca, współautor monografii oraz autor i współautor innych publikacji naukowych.
6. Tytuł projektu: *„Znaczenie pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w procesie rozwoju wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich”*, okres realizacji projektu: 2011 – 2014, projekt realizowany na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki w Krakowie nr N N114 191240, charakter udziału habilitanta w projekcie: kierownik, autor rozprawy habilitacyjnej (osiągnięcie naukowe) oraz autor i współautor innych publikacji naukowych.
7. Tytuł projektu: *„Człowiek i Natura – transfer wiedzy i doświadczeń w Euroregionie Karpackim”*, okres realizacji projektu: 2013 – 2014, projekt międzynarodowy realizowany przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie z Urzędem Gminy Zarszyn oraz ze Stowarzyszeniem „Górna Olka” w Niżnej Sitnicy na Słowacji, finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczypospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013, charakter udziału habilitanta w projekcie: wykonawca, współautor publikacji naukowej.

H) Międzynarodowe i krajowe nagrody za działalność naukową albo artystyczną

1. Nagroda JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego za pracę doktorską pt. „*Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim*”, październik 2003 rok.

I) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych

Wykaz referatów (autor/autorzy referatu, rok wygłoszenia, tytuł referatu, nazwa konferencji/seminarium, miejsce odbycia konferencji/seminarium):

1. Zając D., 1997, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w gminie podmiejskiej (na przykładzie gminy Krasne)*, Konferencja nt. Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój terenów wiejskich, Trzcinica.
2. Czudec A., Zając D., 1998, *Działalność gospodarcza w gminach „Doliny Strugu”*, Seminarium nt. Rozwój lokalny w „Dolinie Strugu”, Tyczyn.
3. Zając D., 1998, *Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w indywidualnych gospodarstwach rolnych gminy podmiejskiej*, Konferencja nt. Agrobiznes w regionie południowo-wschodniej Polski, Rzeszów.
4. Ostromęcki A., Zając D., 1998, *Zamierzenia gospodarcze rolników w województwie rzeszowskim*, Seminarium nt. Wieś i rolnictwo rzeszowskie, Rzeszów.
5. Ostromęcki A., Zając D., 1998, *Wybrane czynniki kształtujące aktywność pozarolniczą ludności rolniczej*, Seminarium nt. Wieś i rolnictwo rzeszowskie, Rzeszów.
6. Ostromęcki A., Zając D., 1999, *Znaczenie integracji pionowej i poziomej w przekształcaniach agrobiznesu w Polsce*, Konferencja nt. Teoria i praktyka rozwoju gospodarki żywnościowej, Lwów.
7. Zając D., 1999, *Kredytowanie działalności gospodarczej przez banki spółdzielcze w gminach podmiejskich regionu podkarpackiego*, Konferencja nt. Potencjał ekonomiczno - produkcyjny i możliwości jego wykorzystania w agrobiznesie regionu karpacciego w aspekcie integracji z Unią Europejską, Boguchwała.
8. Zając D., 1999, *Pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona przez rolników w gminach sąsiadujących z miastem Rzeszów*, VI Kongres SERiA, Rzeszów.
9. Ostromęcki A., Zając D., 2000, *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich południowo-wschodniej Polski*, Konferencja nt. Turystyka oraz mała przedsiębiorczość jako formy aktywizacji obszarów przygranicznych, Jarosław.
10. Zając D., 2000, *Potencjał gospodarczy obszarów wiejskich regionu podkarpackiego*, Konferencja nt. Konkurencyjność rolnictwa z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych w aspekcie integracji z Unią Europejską, Zatwarnica.
11. Zając D., 2003, *Działalność rolników-przedsiębiorców w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich o zróżnicowanym położeniu geograficznym*, Konferencja nt. Regionalne uwarunkowania ekonomicznego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, Rzeszów.
12. Ostromęcki A., Zając D., 2009, *Zmiany w wybranych czynnikach rozwoju społeczno-gospodarczego regionu górskiego*, Konferencja nt. Możliwości i bariery rozwoju środowiskowych i społeczno-ekonomicznych funkcji obszarów górskich, Bukowiec.
13. Kata R., Zając D., 2009, *The impact of farmers' relationship with the institutions on the income of agricultural holdings in Poland*, 7th EUROPEAN RURAL DEVELOPMENT NETWORK CONFERENCE, nt. Linking Competitiveness with Equity and Sustainability: New Ideas For the Socio-Economic Development of Rural Areas, Debrecen.

14. Ostromecki A., Zajac D., 2010, *Działalność samorządu lokalnego na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w obszarach górskich*, Konferencja nt. Uwarunkowania przedsiębiorczości – różnorodność i jedność, Tarnobrzeg.
15. Zajac D., 2011, *Możliwości i bariery rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej rolników w kontekście wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich (zarys koncepcji badań)*, III Krakowskie Seminarium Ekonomistów Rolnictwa, Kraków.
16. Zajac D., 2014, *Wielofunkcyjność obszarów wiejskich cennych przyrodniczo*, Konferencja w ramach projektu pt. Człowiek i natura – transfer wiedzy i doświadczeń w Euroregionie Karpackim, nt. Rozwój obszarów przyrodniczo cennych pogranicza Polski i Słowacji w warunkach realizacji polityki spójności, Nowosielce.

III. Dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz informacja o współpracy międzynarodowej habilitanta

A) Uczestnictwo w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych

1. Program Wieloletni 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”, realizowany przez IERiGŻ-PIB w Warszawie.

Współpraca z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie w latach 2012-2013, tj. udział w badaniach naukowych oraz w przygotowaniu dwóch raportów z zakresu:

- a) oceny koordynacji i współpracy między instytucjami działającymi na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – na poszczególnych poziomach administracyjnych;
  - b) instytucjonalnych uwarunkowań rozwoju infrastruktury jako głównego czynnika zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.
- Efektom tej współpracy są dwie monografie, tj.:
- Zajac D., 2012, *Ocena koordynacji i współpracy między instytucjami działającymi na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – na poszczególnych poziomach administracyjnych*, red. D. Kołodziejczyk, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”, nr 47, IERiGŻ-PIB, Warszawa, ss. 165.
  - Zajac D., 2013, *Instytucjonalne uwarunkowania rozwoju infrastruktury jako głównego czynnika zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, część 1, red. D. Kołodziejczyk, Raport Programu Wieloletniego 2011-2014 „*Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*”, nr 85, IERiGŻ-PIB, Warszawa, ss. 126.

B) Aktywny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych

Wykaz referatów (autor/autorzy referatu, rok ogłoszenia, tytuł referatu, nazwa konferencji/seminarium, miejsce odbycia konferencji/seminarium):

1. Zajac D., Kata R., 2001, *Zapotrzebowanie rolników na kredyt w zakresie pozarolniczej działalności gospodarczej w regionie podkarpackim*, Konferencja nt. Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku, Zakopane.
2. Zajac D., 2001, *Pozarolnicza działalność gospodarcza w gminach regionu podkarpackiego*, Konferencja nt. Globalizacja i regionalizacja gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej na początku XXI wieku, Polańczyk.

3. Kata R., Zajac D., 2002, *Wykorzystanie instrumentów kredytowych w restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa rozdrobnionego*, Konferencja nt. Przedsiębiorstwo u progu XXI wieku, Olszanica.
4. Ostromecki A., Zajac D., 2004, *Czynniki różnicujące natężenie ruchu turystycznego w obszarach górskich i podgórskich*, Konferencja nt. Ekonomiczne i organizacyjne aspekty rozwoju turystyki, Rzeszów.
5. Kata R., Zajac D., 2005, *Directions of structural changes in dispersed agriculture of the Podkarpacki region in 1996-2002 years*, National and Regional Economics V, Koszyce - Herlany.
6. Zajac D., 2005, *Pozarolnicza działalność gospodarcza w gminie Tyczyn*, Seminarium nt. Samorząd lokalny – istota, efekty i doświadczenia. XV lat samorządu gminy Tyczyn 1990-2005, Tyczyn.
7. Zajac D., 2006, *Subregional conditions of development of economic activity in rural areas (on the example of podkarpackie province)*, National and Regional Economics VI, Koszyce - Herlany.
8. Kata R., Zajac D., 2007, *Influence of integration processes on transformation of cooperative banking sector in Europe*, 2nd Central European Conference in Regional Science – CERS, Novy Smokovec – The High Tatras.
9. Kata R., Zajac D., 2009, *Bariery we współpracy rolników z otoczeniem instytucjonalnym*, Konferencja nt. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy w kontekście uwarunkowań instytucjonalnych, Rzeszów.
10. Zajac D., 2010, *Trans-border cooperation as a factor of local development*, National and Regional Economics VIII, Koszyce - Herlany.
11. Zajac D., 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, Konferencja z cyklu: Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy, nt. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu, Rzeszów.
12. Zajac D., 2012, *Poprawa jakości kształcenia w szkołach wyższych poprzez wykorzystanie środków finansowych z Unii Europejskiej*, Konferencja nt. Podsumowanie projektu „Program Rozwoju PSW w Jaśle”, Jasło.
13. Zajac D., 2012, *Sprzedaz bezpośrednia jako forma dywersyfikacji działalności rolników-przedsiębiorców*, Konferencja nt. Polska i świat wobec współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych, Solina.

C) Udział w komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych

1. Udział w Komitecie organizacyjnym konferencji naukowej pt. „*Możliwości i bariery rozwoju środowiskowych i społeczno-ekonomicznych funkcji obszarów górskich*”, w dniach 3-4 czerwca 2009 roku w Bukowcu.

D) Otrzymane nagrody i wyróżnienia inne niż wymienione w pkt II H

1. *Dyplom Uznania* przyznany uchwałą Rady Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 25 marca 2003 roku za wyróżniającą pracę doktorską pt. „*Pozarolnicza działalność gospodarcza rolników w regionie podkarpackim*”.
2. *List Gratulacyjny* od JM Rektora Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jasle z okazji 10-lecia pracy oraz za wyróżniającą działalność dydaktyczną, naukową i organizacyjną, październik 2014 rok.

E) Udział w konsorcjach i sieciach badawczych

BRAK

F) Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych oraz we współpracy z przedsiębiorcami, innymi niż wymienione w pkt II G

BRAK

G) Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

BRAK

H) Członkostwo w międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych

1. Członek Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu.

I) Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki

1. MEDAL KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ, nadany za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania w dniu 3 września 2013 roku (LEGITYMACJA Nr 138411).

2. Promotorstwo prac dyplomowych na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego w latach 2004-2015: 40 prac magisterskich, 113 prac licencjackich.

3. Recenzje prac dyplomowych na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego w latach 2004-2015: 70 prac magisterskich, 49 prac licencjackich.

4. Promotorstwo prac dyplomowych na Wydziale Ekonomii, Gospodarki Przestrzennej i Transportu Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle w latach 2004-2015: 8 prac magisterskich, 127 prac licencjackich, 67 prac na studiach podyplomowych.

5. Recenzje prac dyplomowych na Wydziale Ekonomii, Gospodarki Przestrzennej i Transportu Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle w latach 2004-2015: 20 prac magisterskich, 280 prac licencjackich.

J) Opieka naukowa nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji

1. Opiekun naukowy badań realizowanych na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego przez studenta Damiana Hermana oraz przygotowanego na ich podstawie referatu pt. „*Wpływ polityki budżetowej na kierunki rozwoju lokalnego*” na Konferencję Naukową Studentów w 2013 roku.

2. Członek Komisji ds. oceny jakości referatów prezentowanych przez studentów z Polski, Czech, Słowacji, Ukrainy oraz Turcji na Międzynarodowym Seminarium Dla Studentów na Politechnice Rzeszowskiej w dniach 28-29 kwietnia 2014 roku.

K) Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego

BRAK

L) Staże w zagranicznych i krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

1. *Wizyta studyjna* na Uniwersytecie w Aberdeen w Szkocji w ramach projektu „*Budowa potencjału dydaktycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego na poziomie europejskim*” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w dniach 24-31 października 2010 roku.

W trakcie *wizyty studyjnej* udział w Seminarium Naukowym w The Macaulay Land Use Research Institute w Aberdeen, w dniu 27 października 2010 roku.

M) Wykonane ekspertyzy lub inne opracowania na zamówienie

BRAK

N) Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

BRAK

O) Recenzowanie projektów międzynarodowych i krajowych

BRAK

P) Recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych

1. Recenzent artykułu naukowego w 2014 roku, pt. „*Przedsiębiorczość lokalna w warunkach rozdrobnionej struktury agrarnej*”, zgłoszonego do publikacji w Czasopiśmie: „*Zeszyty Naukowe Seria: Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych – Problems of Small Agricultural Holdings*”, Europejskie Centrum Badawcze Drobnych Gospodarstw Rolnych Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, ISSN 2300-0902.

Q) Inne osiągnięcia, nie wymienione w pkt III A – III P

1. Członek Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

2. Członek Wydziałowej Komisji ds. Dydaktyki i Wychowania na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

3. Członek Wydziałowej Komisji ds. Badań Naukowych, Rozwoju Kadry i Współpracy z Zagranicą na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

4. Członek Wydziałowej Komisji ds. Praktyk na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

5. Członek Rady Senatu Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle.

6. Członek Rady Wydziału Ekonomii, Gospodarki Przestrzennej i Transportu Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle.

7. Członek Zespołu ds. Jakości Prac Dyplomowych na Wydziale Ekonomii, Gospodarki Przestrzennej i Transportu Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle.

Janina Zajac